

Täysistunto

Torstai 5.9.2019 klo 16.00—19.00

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.00.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.00—17.01) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.01—19.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Uusi edustaja

Puhemies Matti Vanhanen: Porista oleva ylipalomies-sairaankuljettaja, lähihoitaja Petri Huru, joka varamiehenä Satakunnan vaalipiiristä on tullut edustajantimensa 2.7.2019 lukien keskeyttäneen Laura Huhtasaaren sijaan, on 18.6.2019 esittänyt minulle edustajanvaltakirjansa ja ryhtynyt hoitamaan edustajantointaan 2.7.2019 lukien. Pyydän edustaja Petri Hurua ottamaan paikkansa istuntosalissa.

Uusi edustaja ohjattiin paikalleen täysistuntosalissa.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Mika Lintilä
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppaministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
elinkeinoministeri Katri Kulmuni

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

työministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

3.1. Suullinen kysymys valtionyhtiöiden palkitsemisjärjestelmistä (Jussi Halla-aho ps)

Suullinen kysymys SKT 5/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Halla-aho.

Keskustelu

16.02 **Jussi Halla-aho ps:** Arvoisa puhemies! Valtionyhtiö Postin työntekijöiden palkkoja ollaan uhattu leikata jopa 30 prosenttia. Samalla Postin toimitusjohtajan ansiot ovat lähes 30 kertaa suomalaisen mediaanipalkka. Perussuomalaisten mielestä on syytä uudelleenarvioida, minkälaisella logiikalla julkista palvelua tuottavan valtionyhtiön pitäisi toimia. Voidaan perustellusti kysyä, onko omistajan — eli valtion — kokonaisedun mukaisesti, että ihmiset eivät saa työstään palkkaa, jolla tulee toimeen, vaan joutuvat turvautumaan tulonsiirtoihin, jotka rahoitetaan julkisesta kassasta. Voidaan myös kysyä, miten yksityisiltä toimijoilta voidaan edellyttää yhteiskuntavastuuta, jos valtion omistama yhtiö näyttää tällaista esimerkkiä.

Aikooko hallitus ensinnäkin leikata valtionyhtiöiden johdon palkkioita, toiseksi muuttaa niitä onnistumisen kriteereitä, joihin johtajien palkkiot ja bonukset perustuvat, ja kolmanneksi estää nyt suunnitellut palkanalennukset?

16.03 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yleiset linjaukset valtionyhtiöiden palkitsemisjärjestykseen tehdään aina hallituskauden alussa, ja nythän toteutetaan sitä 2016 tehtyä linjausta, jolloinka tässä salissa olleet kolme puoluetta olivat hallituksessa. Siellä määritellään se yleinen linjaus, miten valtionyhtiössä palkkioita järjestellään tai on mahdollista järjestää. Sen lisäksi on tietysti jokaisen yhtiön osalta mahdollisuus tehdä sitä arviota, ja olen eilen jo pyytänyt Postin johdolta, että syyskuun aikana tehdään tämä arvio tässä yhdessä yhtiössä johdon palkkioiden osalta. Samalla pitää tietenkin ajatella tätä työntekijöiden asemaa, ja oma näkemykseni on, että erityisesti valtionyhtiöissä pitää olla tarkkana ja esimerkillinen työntekijäpolitiikassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Äskен kuulin, että P-nappi ei syystä tai toisesta anna nimilistaa. Pyydän uudelleen niitä, jotka esittävät varsinaisen kysymyksen, nousemaan seisomaan.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

maan. [Vasemmalta: Siis varsinainen kysymys?] — Varsinainen kysymys, kyllä. — Jatke-
taan tämän ensimmäisen kysymyksen aihetta. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat
esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seiso-
maan. Katsotaan, toimiiko se.

16.05 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysasteesta
puhutaan Suomessa paljon, mutta vielä tärkeämpää olisi puhua siitä, tulevatko ihmiset pal-
kallaan toimeen. Osa-aikaisen ja heikosti palkatun työn osuus kasvaa kaiken aikaa. Samas-
sa tahdissa kasvavat toimeentulo- ja asumistukiasiakkaiden määrä ja julkisen talouden me-
not.

Työvoimavaltaisilla aloilla, kuten Postissa tai vaikkapa hoiva-alalla, niin sanottu työpe-
räinen maahanmuutto vääristää työmarkkinoita. Työnantaja voi huoletta kyykyttää työntekijöitään ja alentaa palkkoja, koska vaikka työntekijät lähtisivät, tilalle saadaan koska ta-
hansa halvempia. Köyhästä maasta tulevan ihmisen kannattaa ottaa työ vastaan millä ta-
hansa palkalla, koska se takaa oleskeluluvan ja pääsyn suomalaisen sosiaaliturvan piiriin.
On tiedossa, että työpaikkoja jopa myydään lähtömaissa.

On irvokasta valittaa, että Suomessa ei löydy töille tekijöitä, jos palkat poljetaan niin
alas, ettei niillä tule toimeen. Kysynkin, miten hallitus aikoo puolustaa suomalaista työvoi-
maa ja ehkäistä halpa- ja orjatyömarkkinoiden syntymistä.

16.06 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos
hyvästä ja moniulotteisesta kysymyksestä.

Hallitusohjelmassa on kirjauksia alipalkkaukseen puuttumisesta, ja tämä on yksi näiden
seitsemän työryhmän työstä, jota johtaa ministeriryhmä, joka huolehtii työllisyyden edis-
tämisestä. Alipalkkaus on ongelma ja ennen kaikkea suojattoman ulkomaisen työvoiman
maahan saapuessa, kuten tässä totesitte, ja siihen pitää pystyä puuttumaan. Tällöin ollaan
usein kiristyksenomaisissa olosuhteissa, kuten esimerkiksi näitten nepalilaisten kodinhoi-
tajien taikka ravintolatyöntekijöiden tapauksissa, jotka ovat olleet paljon julkisuudessa
esillä.

Siksi hallitusohjelman kirjaukseen siitä, että pyritään selvittämään, minkälaisiin sankti-
oihin, nykyistä purevampiin sanktioihin, näissä tilanteissa, joissa työsuojelua ja työehtoja
räikeästi poljetaan ja yhdenvertaisuutta rikotaan, aiotaan puuttua.

16.07 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulen, että me kaik-
ki tässä salissa ymmärrämme sen, että Postin tilanne on vaikea. Kirjepostin määrä vähenee
merkittävästi koko ajan, ja vaikka tavarapuolella onkin kasvua, siellä on erittäin voimakas
kilpailu. On siis itsestäänselvää, että Posti joutuu miettimään omaa asemaansa ja uudenlai-
sia toimintatapoja. Ymmärrän siis sen.

Mutta sitten kun tullaan siihen kysymykseen, että siinä yhteydessä, kun Postin johdon
pitää saada oma henkilökuntansa sitoutumaan uuteen muutokseen ja taistelemaan työpai-
koista, omia palkkoja nostetaan erittäin jyrkästi, niin voiko se olla näin? Eikö pitäisi olla
niin, että juuri silloin, kun yritys on vaikeuksissa, näytetään itse esimerkkiä ja ollaan val-
miita pudottamaan omia palkkoja? Myöskin Postin hallitus tajuaa sen, että jotta kaikki saa-
daan mukaan, niin silloin kaikki antavat omistaan, kun taistellaan omien työpaikkojen puo-
lesta. Onko näin? [Jukka Gustafssonin välihuuto]

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

16.08 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä ei voi mitenkään enempää tai vähempää olla samaa mieltä, mikä on kohtuullisuutta ja suhteellisuutta siinä, mikä on työntekijöiden ja mikä on johdon palkkio. Näitä ohjelmia, joilla palkkioita palkan päälle on maksettu, on tehty aika pitkältä ajalta ja nyt vuoden 2016 jälkeen on uusia ohjelmia tehty osittain varmaan myöskin siitä syystä, että ajatus oli viedä Postia pörssiin. Pörssiin vientihän sittemmin peruttiin.

Kuitenkin näissä kaikissa ohjelmissa pitää olla semmoinen lause, jossa lukee, että vuositteittain yhtiön hallitus voi arvioida, minkä verran niitä toteutetaan maksuun. Tämä arvio on tietenkin se, mikä nyt sitten ehkä tässä kohtaa olisi voinut olla paremmin harkittua.

16.09 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän se moraalikato on jonkunlainen, kun me puhumme tällaisista palkkioista ja vielä sellaisia maksetaan. Se sotii suomalaista oikeudentajua vastaan, ja ihmiset ovat ihmeissään, että miten voi olla niin tärkeitä ihmisiä, että he ansaitsevat tuollaista palkkiota ja palkkaa. Olisikin hauska ja hyvä meidän kaikkien tietää, mistä se palkka tavallaan koostuu, mikä on työ ja mistä sitten palkka ja ansiot on ansaittu.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne nosti esiin, että posteljooni voisi tulevaisuudessa kurkkia ikkunoista ja pitää huolta myös vanhuksista. Puhumme Posti-sotesta, ja kyllähän tämä on sellainen alkusysäys sille keskustelulle, että pulassa olette siinä, millä tavalla so- tea meinaatte tehdä, kun posteljooneista teette hoitajia.

Todellisuudessa hallitusohjelmaan ei ole kirjattu sitä rahamäärää, mikä tarvittaisiin hoitajamitoitukseen, mitä me itse asiassa Suomessa tarvitsemme. Sieltä puuttuu valtavasti miljoonia. Millä tavalla te ratkaisette tämän asian? Ei suinkaan posteljooni ole [Puhemies koputtaa] tulevaisuuden vanhustenhoitaja?

16.11 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun Postin tilanne on hankala alentuvan jaettavan postin osalta ja kilpailussa markkinassa, jossa on monia yhtiöitä samoilla markkinoilla, erilaisilla työehtosopimuksilla, niin on tämän viikon aikana myöskin minun suullani sanottu se tarve keskustella siitä, mikä on Postin tulevaisuus: onko meillä jonkunlaisia mahdollisuuksia liittää se joihinkin muihin työtehtäviin, mitkä yhteiskunnallisesti ovat järjesteltävissä ja merkittäviä, ja mitenkä meillä tämä yleispalveluvelvoite, joka on postilain osalta ministeri Marinin hoidossa? On kirjoitettu myöskin hallitusohjelmaan, että tämä kokonaisuus tulee arvioida. Olen vahvasti sitä mieltä, ja katsotaan, mikä päivä se on, kun tällainen työryhmä laite- taan liikkeelle.

16.11 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Postin tilanne on nostanut kohtuuttomat johtajien palkkiot yleisesti keskusteluun. Tietenkin kaikkein huolestuttavinta on, että näissä valtion johtamisessa valtionyrityksissä on tällaisia erittäin suuria vääristymiä. Kun ajatellaan sitä tavallista, niin sanottua lattiatasen työntekijää ja sitten sitä hänen ylintä johtoaan, niin nämä palkkaerot saattavat olla monikymmenkertaisia. Tuntuu käsittämättömältä, että kenenkään työ voisi olla niin paljon arvokkaampaa kuin toisen henkilön työ.

Todellakin toivon, että näitä vääristymiä, mitä näissä palkitsemisjärjestelmissä ilmeisesti on aika monessakin sisällä, nyt sitten ministeri lähtee selvittämään ja tuo sitten uudet esitykset tänne eduskuntaan ja kertoo, miten tilannetta ollaan parantamassa.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Toinen yhtiö, jossa on haettu epäeettisillä tavoilla voittoa, on Veikkaus, jossa tämä aggressiivinen markkinointi on noussut myöskin esille, ja olette tänään tästä asiasta tuoneet myöskin omia näkemyksiänne. Millä tavalla näitten monien tuhansien rahapeliongelmaisten tilanteeseen aiotaan puuttua niin, että Veikkauksen toiminta on todellakin vastuullista ja kantaa huolta myöskin näistä kaikkein heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä, jotka tällä hetkellä ovat rahapeliongelmiensa kanssa todellakin syvissä ongelmissa?

16.13 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä valtion omistajaohjauksen periaatepäätös tekee ne yleiset linjaukset tähän palkitsemiseen, minkä jälkeen sitten yhtiöt ja yhtiöiden hallitukset vastaavat siitä käytännön toiminnasta ja ohjelmien rakentamisesta, ei koko eduskunta eikä koko maan hallitus, eikä edes talouspoliittinen ministeriryhmä.

Veikkauksen osalta tämän kesän jälkeen oli tarpeen tehdä vastuullisuuteen lisää elementtejä, ja tänään on julkaistu yhtiön päätöksellä tehty lista, jossa siis on hyvin merkittäviä esityksiä, joita he vievät eteenpäin, muun muassa mainonnan euromääräinen ja eri kanavien vähentäminen — joidenkin osalta jopa lopettaminen — peliautomaattien vähentäminen käytännössä tuhansilla ja lain, joka täällä oli viime keväänä elikkä jossa tulee tunnistautuminen pakolliseksi peliautomaatteihin, nopeuttaminen. Tämän lisäksi Veikkauksen omaan strategiaan tehdään uudistuksia ja vastuullisuus otetaan myöskin palkitsemisjärjestelmissä huomioon. Elikkä jos tulee lisää peliongelmaisia, niin sieltä raakataan johtajien palkoista osa pois.

16.14 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän keskustelun alkuun lähdettiin liikkeelle ylipäättänsäkin työntekijöiden palkkojen halpuuttamisesta ja viitattiin Postiin. Tästä käytiin jo eilen täällä keskustelu, ja olen erittäin tyytyväinen siihen, kuten tässä jo kuultiin, että ministeri ottaa esille tämän kokonaiskuvan ja on puhaltanut tällä hetkellä Postin työntekijöiden palkkojen halpuuttamisen jäihin, ja katsotaan sitten sitä valtion tulospalkkauksen osalta ja muitten asioiden kannalta myöskin. Tämä on työntekijöiden kannalta tärkeää. Kysyisin nyt ministeriltä historiasta, vaikka te toki vastaatte nytten tämän hallituksen toimista: ovatko viime hallituskaudella ministeri tai hallituspuolueet — nykyiset oppositiopuolueen edustajat — tehneet jotakin johtajien palkkojen bonusjärjestelmien nostamisen vastustamiseksi tai Postin työntekijöitten TESin vastustamiseksi, kun halpuutettiin palkkoja?

16.15 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Jotenkin mielellään haluaisi aina katsoa tästä eteenpäin, mutta on varmaan viime hallituskauden ajalta liittyen näihin palkkioihin kriittisiä kohtia, niin kuin nyt huomataan, mutta voi olla, että on sitä edellisinkin hallituskauden ajalta kriittisiä kohtia. Mutta ehkä huomionarvoista on se, että kun se 2 300 henkilöä siirrettiin Postin työntekijöistä PAUn sopimuksesta siihen Teollisuusliiton alla olevaan sopimukseen, silloin tätä julkista keskustelua ei käyty. Voi olla, että olisi itsekin pitänyt sitä käydä, mutta silloin tällaisista keskustelua ei käyty [Välihuuto] — paitsi vasemmistoliitto, anteeksi.

16.16 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hienoa, että täällä puhutaan tänään Postin palkkojen alentamisesta. Tätä kuitenkin tapahtuu useilla muillakin sektoreilla, ja ongelma on hyvin vahvasti itse tuotettu. Samaan aikaan kun sekä

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

oikeisto että vasemmisto vaativat työperäistä maahanmuuttoa ja huippuosajia, todellisuus on, että meille saapuu maahanmuuttajia erityisesti matalapalkka-aloille. Usein kuulee, että no kyllä ne firmat TESiä maksavat ja mikä oikein on perussuomalaisien ongelma — mutta ei pidä paikkaansa; ongelmia on hyvin laajalti, esimerkiksi rakennuksilla. Yhtä vakavaa on vähittäinen heikompien työehtojen hivuttaminen.

Hallituksen käyttämät ilmaiset työvoimapulasta, kohtaanto-ongelmasta ja huutavasta tarpeesta saada työperäistä maahanmuuttoa eivät merkittävästi eroa kokoomuksen käyttämistä ilmaisista, vaikka oikeiston intressi saada halpatyövoimaa on ehkä hieman eri kuin hallituksen. Kysyisinkin: uskooko hallitus todella, että syy siihen, että suomalaisia duunareita ei ole enempää rakennuksilla siivoamassa ja jakamassa postia esimerkiksi täällä Helsingissä, on se, että meillä on työvoimapula ja kohtaanto-ongelma?

16.17 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani kerroin jo siitä, että hallitusohjelmassa on tarkoitus puuttua alipalkkaukseen ja tällaiseen kiristysten tapaiseen toimintaan ja toimenpiteet ovat jo liikkeellä.

Kaikkein vakavin ongelma, joka tätä kautta paljastuu, liittyy usein myös ihmiskauppaan, ja silloin meidän täytyy löytää niitä keinoja, joilla viranomaisille ilmoittautuminen on helpompaa kuin nykyisin, ja silloin usein juuri työsuhteivalvonta on se, mikä tässä toimii parhaiten.

Itse asiassa tämän hallituksen ohjelmassa on myöskin varsin kunnianhimoinen paluu harmaan talouden vastaiseen ohjelmaan, ja hallitusohjelman mukaan tutkitaan, laajennettaisiinko juuri mainitsemaanne numerojärjestelmää, joka on ollut rakennuksilla käytössä ja joka on tehokkaasti kitkenyt harmaata taloutta, muille aloille, ennen kaikkea majoitus- ja ravintola-aloille, ja tätä kautta saisimme tämänkin ilmiön kuriin.

Mutta samaan aikaan on selvää, että on tärkeää siirtää työperäinen maahanmuutto työ- ja elinkeinoministeriöön sisäministeriön alaisuudesta, kuten hallitusohjelmassa edellytetään.

16.18 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta pitää erittäin hyvänä, että asiasta vastaava ja vastuun kantava omistajaohjausministeri Paatero on nopeasti tarttunut tähän Postin tilanteeseen, ja kaikki tuki sen asian selvittämiseksi. On ihan selvä asia, että kun kysymys on valtionyhtiöistä eli veronmaksajien, yhteiskunnan omistamista yhtiöistä, silloin täytyy ylimmän johdon palkkojen olla kansalaisten ja veronmaksajien mielestä oikeudenmukaisella ja kohtuullisella tasolla, etenkin suhteessa yhtiön tilanteeseen ja etenkin suhteessa yhtiön tavallisten työntekijöiden tilanteeseen. Postissa niin kuin kaikissa yrityksissä, etenkin valtionyhtiöissä, henkilöstö on tärkein voimavara, ja on hienoa, että nyt hallitus ilmeisesti myös siitä asiasta kantaa huolta.

Kysyisin, arvoisa puhemies, omistajaohjausministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä ja mitä omistajaohjausministeri aikoo tehdä sille, että Posti pysyy kilpailukykyisenä jatkosakin, niin että kaikki kirjeet ja paketit eivät mene kansainvälisille suuryrityksille? Kysyisin myös Veikkauksen tilanteesta nyt kun peliautomaatteja vähennetään: Eihän tässä käy niin, että kaikki peliautomaatit lähtevät maaseudulta, pienistä kaupoista, joille Veikkauksen automaatit ovat erittäin tärkeä tulonlähde? Eihän tämä uhkaa kyläkauppojen tilannetta niin, että kohta siellä ei ole kuin Prismoja jäljellä maakunnissa?

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

16.20 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä erilaisten TESien kanssa samoista tehtävistä kilpaileminen on haastavaa, ja kyllä nyt kun kierros lähti käyntiin niin, että tämä PAUn sopimus on loppumassa lokakuun lopussa, niin siihen asti on neuvottelu käynnissä siitä, minkälainen mahdollisuus on sitten sen työehtosopimuksen elementtejä jotenkin muokata niin, että sen kilpailukyky paranee.

Veikkauksen osalta tänään on keskusteltu vain lukumäärästä, eikä ole keskusteltu vielä ollenkaan siitä, mikä on se jako tai mistäpäin automaattien vähentäminen tulee tapahtumaan. Ehkä teille ja meille kaikille on kuitenkin rehellistä sanoa, että sikäli mikäli ja kun nämä kaikki toimet toteutuvat tässä lähivuosina, niin sen tuloutusmäärän on arvioitu vähenvän, minkä jälkeen sitten mietitään, mitkä ovat ne mahdollisuudet — annetaanko Veikkaukselle jollain muilla keinoilla, uudennaisilla peleillä, saada tuloutusmahdollisuutta lisää vai onko se sitten niin, että järjestöjen rahat vain loppuvat.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä kysymykset edustajille Zyskiewicz ja Myllykoski ja kysymyksen alkuperäiselle esittäjälle edustaja Halla-aholle.

16.21 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Postin ylimmän johdon palkat ja palkkiot ovat täysin aiheesta herättäneet tyrmistystä suomalaisten keskuudessa. Moninkertaisesti pääministerin palkka ylitetään Postissa, Alkossa, Veikkauksessa. Onko se viinan myyminen suomalaisille todellakin niin paljon vaikeampaa kuin tämän maan johtaminen?

Perusongelma on tietysti se — ja se koskee kaikkia valtionyhtiöitä, mutta se koskee muitakin kuin valtionyhtiöitä — että ylimpien johtajien palkoista ja kannustimista päättävät muut yritysjohtajat, koska hallituksissa istuvat lähinnä erilaiset nykyiset ja entiset yritysjohtajat, ja heillä on kaikilla siis yhteinen intressi, että nämä kannustimet olisivat mahdollisimman anteliaita. Tämä edellyttää omistajalta — tässä tapauksessa valtiolta, useassa tapauksessa myös esimerkiksi eläkeyhtiöiltä — ryhdistäytymistä ja sen katsomista, että pysytään järkevyydessä ja tolkuksa.

Nyt kysyn ministeri Paaterolta: kun lokakuussa valtio uudistaa nämä linjaukset, jotka liittyvät valtionyhtiöihin ja myös palkitsemiseen, niin minkälaisia tiukennuksia olette tekevässä? Tiukennuksiaahan on käytännössä tehty joka kerta viimeisten vuosien aikana, kun näitä on uudistettu.

16.23 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ehkä tällä hetkellä hieman ennenaikaista ennakoita, mitä lokakuussa tullaan päättämään meillä. Tämä keskustelu on käynnissä ja joiltakin sektoreilta vielä alkamassa, niin että me tapaamme myöskin erilaisia järjestöjä ja muita liittyen moniin kysymyksiin, jotka liittyvät tähän periaateohjelmaan, ei vain palkkioihin ja muihin. Oma muistikuvani näihin asioihin on sieltä reilun neljän vuoden takaa, jolloin jo rajoitettiin myös sitä asiaa niin, että samat ihmiset eivät ole toisissa yhtiöissä toimitusjohtajana ja seuraavassa hallituksessa ja kolmannessa nimitysvaliokunnassa. Tämä on tietenkin yksi linja, millä pystytään myöskin suitsimaan jonkun verran, jotta sitä elementtiä ei tapahdu, että kaverit kaverille nostavat toinen toisensa yrityksissä sitten näitä palkkioita. Sen takia on myöskin rajattu osittain sitä, että sama ihminen ei voi olla kovin monessa yhtiössä ainakaan hallituksen puheenjohtajana, jolloinka myöskin tätä voidaan vähän suitsia.

16.24 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan alkuunsa, niin kuin omistajaohjausministeri sanoikin siitä viimeisestä isosta keisistä, eduskuntaryhmämme vasemmistoliitto kyllä vastusti ponnekkaasti sitä siirtotoimenpidettä, mikä tehtiin. Siitä ei ole hyvä mieli, koska se ei ole mitään hyvää Suomeen tuonut.

Mutta kysyisinkin ministeriltä, että miten se voi olla mahdollista, että tänä päivänä me teemme sellaisia ratkaisuja, että omistajaohjauksesta ollaan päästetty irti niin paljon, että me voimme todellakin alentaa työntekijöiden palkkoja niin, että samaan aikaan johdon palkat nousevat. Meillä varmaan on ristiriitaa tulostavoitteitten kanssa, mutta onko nyt varmasti niin — nyt kun ministeri on toimekkaasti tarttunut siihen ja nyt asiaa tarkastellaan — että ne työntekijät, joiden palkkoja ollaan alentamassa, eivät tule valtion kukkarolle niin, että me joudumme verovaroin maksamaan siitä, että liian alhaisilla palkkoilla ei enää tule toimeen? Teettekö poikkihallinnollista yhteistyötä työministerin ja sosiaalipuolen kanssa niin, että ministeriöt ohjaavat sitä, että palkkiot eivät voi perustua siihen, että kun tulosta tulee, niin ihmisten palkka ei riitä elämiseen ja sillä vielä voidaan nostaa bonuksia?

16.25 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä vastuullisuuskysymys, joka tänään oli Veikkauksen osalta esillä, liittyy peliongelmaisiin, mutta kyllähän tämä vastuullisuuselementti voi tarkoittaa myöskin muuta vastuullisuutta, ja sen kytkemistä palkkioihin voi olla ihan perusteltua harkita tässä periaateohjelmassa, juurikin näin. Elikkä kun on erilaisia elementtejä, miten palkkioita ja ohjelmia lähdetään rakentamaan, niin kyllä mielestäni siellä voivat olla myöskin vastuullisuuskysymykset erilaisissa kysymyksissä esillä.

Tässä täytyy myöntää, että vasemmistoliitto oli silloin kyllä vastustamassa tätä 2 300 henkilön siirtoa työehtosopimukseen, [Zyskowicz: Ehkä verotuksellakin on jotain tekemistä!] mutta tässä kohtaa kyllä myöskin heitän palloa ammattiyhdistysliikkeelle, että kai tavoitteena tulee olla se, että kaikki yleissitovat työehtosopimukset ovat sellaisia, että niillä tullaan toimeen — ei kai ole mitään järkeä semmoisissa työehtosopimuksissa, joissa palkka ei riitä elämiseen.

16.26 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Johdon palkkioitaikin kiinnostavampi ja tärkeämpi kysymys on palkkojen polkeminen työntekijäpuolella. Markkinataloudessahan työn hinta määräytyy kysynnän ja tarjonnan mukaan. Jos meillä olisi oikea työvoimapula, työn hinta nousisi. Nyt se kuitenkin päinvastoin laskee, koska valtiovalta omilla päätöksillään luo ylitarjontaa työvoimasta, etenkin matalasti koulutetusta. Yksityiset tietysti ja ymmärrettävästi pyrkivät säästämään henkilöstökustannuksista, jos olosuhteet sen mahdollistavat, ja sitten valtionyhtiöt, kuten Posti, perustelevat omaa sikailuaan sillä, että pitää kilpailla yksityisten kanssa. Valvonta ei riitä, ministeri Harakka. Työntekijä voi saada täysin TESin mukaista palkkaa, mutta hän saattaa joutua maksamaan osan palkastaan käteisellä sille, jolta hän on ostanut sen työpaikan Suomessa.

Hallitus on ilmoittanut, ettei matalasti koulutetun työvoiman saatavuusharkinnasta aiota luopua. Saatavuusharkinta on kuitenkin jo nyt puhkottu täyteen reikiä varsinkin pääkaupunkiseudulla. Kysynkin: miten hallitus aikoo kehittää saatavuusharkintajärjestelmää? — Kiitos.

16.28 **Työministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä on ihan aito kohtaanto-ongelma monilla aloilla ja monilla alueilla. Tästä tosiasiasta

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

ei päästä mihinkään. On ristiriitaista se, että meillä on enemmän avoimia työpaikkoja kuin koko työvoimatilastoinnin yli satavuotisessa historiassa koskaan ja meillä on samaan aikaan kuitenkin merkittävä työttömyys. Meillä on silti tavoitteena nostaa työllisyysastetta, ja kyllä, yhtenä keinona on se, että teemme tehokkaampaa, houkuttelevampaa, kansainvälisten osaajien ja työvoiman houkuttelemista Suomeen.

Oma isäni oli kirvesmies. Minusta hänkin on osaaja. Tämä on aito tarve. Meillä on tarve lisätä Suomen vetovoimaa ulkomaisten, kansainvälisten osaajien keskuudessa. Saatavuusharkinta on ja pysyy: se on tärkeä työkalu kaikissa maissa, ehkä Ruotsia lukuun ottamatta, ja esimerkiksi Kanada, joka on varsin esimerkillinen maahanmuuttopolitiikassaan, on ylläpitänyt tiukkaa, järkevää saatavuusharkintaa ja pisteytystä, jolla huolehditaan siitä, että jokaiseen työpaikkaan on tarjokkaita, ja tämä on myös meidän velvollisuutemme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys yrittäjien edellytyksistä (Kai Mykkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 6/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Mykkänen.

Keskustelu

16.29 **Kai Mykkänen kok:** Arvoisa puhemies! Tänään vietetään yrittäjien päivää Suomessa. Valtakunnallinen päätapahtuma on juuri alkanut Tampereella. Olemme toivottavasti täällä samaa mieltä siitä, että yksi päivä ei riitä, vaan yrittäjien edellytyksistä tulee kantaa huolta ympäri vuoden, jotta yrittäjät voivat luoda työtä ja toimeentuloa ja toimia tärkeältä osalta hyvinvointivaltion pilarina myös jatkossa.

Hallitusohjelmasta jäi puuttumaan konkretia yrittäjien uskon vahvistamisessa. Käteen jäi huoli siitä, kuka lisävelalla tehtävän jakopolitiikan lopulta maksaa, uskaltaako palkata ihmisiä ja löytääkö työvoimaa, kun työmarkkinoiden uudistamiseen ei uskalleta enää ponnistaa. Näitä mietitään nyt keskellä eläköitymisaaltoa, jossa uskallus jatkaa on monen yrittäjän lähipiirissä muutenkin epävarmaa.

Yrittäjät itse ehdottavat, että työt ja tekijät — mistä täällä on jo puhuttu — kohtaisivat paremmin, jos paikallinen sopiminen työehtosopimusten puitteissa sallittaisiin kaikille yrityksille ja jos sosiaaliturvaa todella uskallettaisiin uudistaa niin, että työ ja sen teettäminen kannattaa aina. Pääministerin sijainen Lintilä, miten hallitus suhtautuu yrittäjien vakaviin ehdotuksiin yrittäjän päivänä — ehdotuksiin nostaa työllisyyttä ja turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut? Onko hallitus viimein valmis sallimaan paikallisen sopimisen kaikissa yrityksissä ilman järjestäytymispakkoa?

16.31 **Valtiovaraministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, erittäin hyvää yrittäjän päivää kaikille yrittäjille. Yrittäjät ovat tällä hetkellä se — nimenomaan mikro- ja pk-sektori — joka Suomessa luo uudet työpaikat, ja siihen tulee pyrkiä.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Olemme esittäneet eri osapuolille, että paikallista sopimista tulee edistää. Tiedätte erittäin hyvin sen, edustaja Mykkänen, että olemme laittaneet liikkeelle työllistymistyöryhmän, jossa ovat työmarkkinaosapuolet, ja heillä varmasti yhtenä osana siellä on myös paikallisen sopimisen edistäminen. Mitä ne tavat ovat, siihen odotamme heiltä myös esityksiä.

Mutta siihen, kuinka me tuemme yrittämistä: tulevassa budjetissa me tulemme nostamaan innovaatiorahoitusta, me tulemme tuomaan lisää rahoitusta kansainvälistymiseen, ja yksi asia, joka mielestäni on erittäin tärkeä, on se, että me tulemme tuomaan työpaikkaohjaajia, jotka tulevat tekemään nimenomaan, voisiko sanoa, tämmöistä kisällijärjestelmän kevyempää versiota eli sinne työpaikoille johdattamaan näitä työttömiä, koska yrittäjällä ei ole aina aikaa opastaa sitä työtöntä siihen työhön — eli merkittäviä toimia yrittäjyyden eteen.

16.32 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän hyvistä, ajankohtaisista, tärkeistä kysymyksistä. Haluan tässä yhteydessä muistuttaa, että työllistämispalvelut, TE-palvelut, ovat yhtä lailla työnantajien, työnhakijoita hakevien palveluita kuin työttömien palveluita, ja siihen myös tämä hallitus aikoo satsata.

Pyysitte konkreettisia esimerkkejä. Voin omalta alaltani kertoa kaksi. Meillä on tarkoitus tehdä vuosisadan palkkatukiuudistus, joka mahdollistaa sen, että palkkatuesta tulee entistä houkuttelevampi, aito työkalu yrittäjille työllistämiseen. Ja vielä erikseen olemme valmistelemassa yksinyrittäjien ja pienten mikroyrittäjien rekrytointitukea, mikä tarkoittaisi siis sitä, että uskallettaisiin palkata se ensimmäinen ulkopuolinen työntekijä. Tämä on varmasti äärimmäisen tärkeä työllistämisen kynnys, johon nyt tartutaan.

Ja luonnollisestikin, kuten tuossa edellä jo sanoin, työnantajille halutaan taata osaavaa työvoimaa satsaamalla muunto-, rekrytointi- ja täydennyskoulutukseen nopealla aikataululla, välittömästi.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, painamaan V-painiketta ja, aivan niin kuin huomasitte, nousemaan ylös.

16.33 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Lintilä, mainitsitte, että paikallinen sopiminen on nyt työmarkkinajärjestöjen työllisyyskeinojen pöydässä. Kesäkuussa mainitsitte itse, että kaikki hallituspuolueet ovat valmiita tuntuviin, valitettaviin leikkauksiin, jos riittäviä työllisyystoimia ei synny. Ja nyt siis tämä yksi keskeinen ehdotus, josta itsekin olette puhuneet — paikallisen sopimisen mahdollistaminen ilman järjestäytymispakkoa — on työmarkkinajärjestöjen pöydässä. Uskon, että valtiovarainministeri Lintilä tietää itsekin erittäin hyvin, että siitä pöydästä se ratkaisu ei synny. Tarvitaan johtajuutta, tarvitaan aloitekykyä.

Joka tapauksessa odotamme budjettiriihestä nyt sellaista listaa työllisyystoimista, joka valtiovarainministeriön puolueettoman arvion mukaan kattaa työllisyyden tuomilla tuloilla hallituksen jo tähän budjettiin kaavailemat lähes miljardin euron pysyvät lisäykset. Jos sellaisia ei saada, joudumme tekemään välikysymyksen vastuullisen taloudenpidon lainminlyömisestä.

Mutta jospa edes valtion rahapanostukset suunnattaisiin tuntuvasti yrittäjyyteen ja työpaikkojen luomiseen? Valtiovarainministeri Lintilä: miksi aiotte hyväksyä miljardin euron omaisuuden, myyntitulojen käyttämisen noin sataan eri kohteeseen, pieniin parannuksiin

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

[Puhemies koputtaa] ja jatkuvaluontoisiin menoihin sen sijaan, että tehtäisiin niillä teitä, ratoja ja korkeakoulujen pääomitus?

Puhemies Matti Vanhanen: Kysymykset ja vastaukset saavat kestää yhden minuutin ajan.

16.35 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mykkänen, ehkä sen niin sanotun ”kakkoskorin” lista on jonkin verran tässä matkan varrella muuttunut siitä, mitkä teidän viimeiset tietonne siitä ovat. Eli kyllä siellä tulee ihan merkittäviä kasvuun vaikuttavia investointeja. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Mutta toisaalta haluaisin kyllä ottaa esiin sen puolen, josta tekin puhutte, että minne laitetaan lisää rahaa. Väitän, että suomalaiselle yrittäjälle, suomalaiselle yritykselle, tällä hetkellä tärkeintä on ennustettavuus ja vakaus. Kansainvälinen taloustilanne on poikkeuksellisen epävakaa, jolloinka kaikkein tärkeintä on, että me teemme erittäin ennustettavaa, vakaata, kansallista talouspolitiikkaa, [Ben Zyskowicz: Sitähän te ette tee!] ja sitä me tulemme tekemään tällä budjettiesityksellä. Tämä yrittäjien tilanne, joka on olemassa, ei ratkea ylimääräisellä tai lisärahoituksella vaan sillä, että heillä on paras näkymä tulevaisuudesta ja usko, että he voivat investoida ja kehittyä. [Ben Zyskowiczin välihuuto — Paavo Arhinmäki: Kokoomus pyrkii luomaan epävakautta!]

16.36 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös perussuomalaiset toivottavat hyvää yrittäjän päivää kaikille Suomen ahkerille yrittäjille, ja kannustamme kaikkia harkitsemaan yrittäjäksi ryhtymistä. Eduskunnassa on tietojen mukaan 34 yrittäjätustaista kansanedustajaa, ja näistä noin puolet on tietojeni mukaan perussuomalaisia, eli olemme eduskunnan suurin yrittäjäpuolue. Meistä moni on ollut pienyrittäjä, yksinyrittäjä, ja me tiedämme ja tiedostamme sen, että pienyrittäjä on nykypäivän duunari. Se pienyrittäminen on kovaa työtä eikä suinkaan mitään helppoa.

Nyt kun hallitus ottaa tämän yrittäjäkysymyksen näinkin hyvin, että puhutaan tuosta ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottamisesta, niin toivon, että se tehdään tosisaan eikä niin, että se olisi pelkkää näpertelyä. Kun nostetaan polttoaineveroja, niin se vaikuttaa yritysten kannattavuuteen, ja pienyrittäjät tarvitsevat verohelpotuksia. Kysynkin hallitukselta: ettekö te voisi yksinkertaisesti pienentää yksinyrittäjän verotaakkaa?

16.37 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on kokonaisveropaketti tulossa budjettiriiheen. Mitään erityisiä, erillisiä yrittäjiä koskevia verotuksen muutoksia siellä ei tule tapahtumaan. Eli tämä on nimenomaan sitä ennustettavuutta.

Muistan erittäin hyvin, kun menimme Säätytalolle, niin silloin kerrottiin, että nyt lähtivät kaikki yrittäjyyden edellytykset pois. Tulimme takaisin, niin Suomen Yrittäjät esimerkiksi liittona sanoi, että tämä on hyvä hallitusohjelma. Me tulemme sen verran keventämään, että me tulemme esimerkiksi alv-alarajaa nostamaan 10 000:sta 15 000:een. Tulee olemaan tällaisia, mutta se, että tapahtuisi mitään dramaattisia muutoksia verotukseen, on osa ennustettavuutta.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

16.38 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viitaten työministeri Harakan äskeiseen kommenttiin näistä työllistämisen keinoista on pakko huomauttaa, että kaikki nämä asiat, joita te esitätte, ovat sellaisia, jotka lisäävät muiden velvoitteita. Te esitätte uusia tukia ja niin edelleen. Näiden tukien hoitaminen edellyttää verojen korotusta ja lisää maksuja.

Miksi ette sen sijaan kaivaisi esiin sellaisia keinoja, jotka maksavat itse itsensä, kuten esimerkiksi kokoumuksen esittämät 16 keinoa, joilla työllisyyttä parannetaan? Ne ovat kaikki sellaisia toimia, joilla saadaan uutta työtä tähän maahan, ne maksavat itse itsensä, ne eivät luo kenellekään uutta velvollisuutta rahoittaa toisen työpaikkaa ja niin edelleen. Koko kansa voittaa, ja valtion verotulot kasvavat. Miksei näitä voida ottaa käyttöön? [Välihuutoja vasemmalta — Jukka Gustafsson: Miksei niitä toteutettu viime kaudella?]

16.39 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Olen nyt sillä tavalla vähän kummissani, koska tämä vuosisadan palkkatukiuudistus, jota nopealla aikataululla nyt valmistellaan, nimenomaan tarkoittaa sitä, että se suurin ongelma sen nykyisessä käytössä, jopa alikäytössä, poistuu niin että kaikkia monenlaisia byrokraattisia esteitä poistetaan, esimerkiksi se, että pitää erikseen hakea tukea ja sitten vielä erikseen hakea maksatusta. Ja niistä maksatushakemuksista 40 prosenttia tulee bumerangina takaisin, kun ne on täytetty väärin.

Ei ihme, että palkkatukea eivät Suomessa tällä hetkellä yrittäjät käytä yhtä paljon kuin Ruotsissa, jossa se on aktiivisen työvoimapolitiikan tärkein väline ja jossa työllisyysaste, kuten hyvin tiedätte, on korkeampi kuin Suomessa.

Ja tähän yksinyrittäjien uuteen rekrytointitukeen ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamiseksi toivomme saavamme satsattua oikein kunnolla seuraavina vuosina ja autettua juuri niitä, jotka kaikkein eniten puurtavat kaikkein vaikeimmissa oloissa, mistä siitäkin jotain tiedän, koska taidan kuulua siihen yrittäjäjoukkoon, joka täällä eduskunnassa istuu.

16.40 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen työmarkkinat ovat edelleen liian jäykät, koska ne on rakennettu aikaan, jolloin Suomi oli nykyistä paljon suljetumpi talous, yritykset olivat suuria, järjestäytymisaste korkea ja virheitä voitiin korjata muun muassa valuuttakurssipolitiikalla. Tänä päivänä Suomi on avoin talous, yritykset ovat pieniä, järjestäytymisaste on laskenut ja jokainen poliittinen virhe iskee voimalla pk-yrityksiin, joista yli 60 000 on kansainvälisesti toimivia.

Meillä on edelleen suuri työttömyys, niin kuin on kuultu, mutta järjestelmämme ei tuota osaavaa työvoimaa yritysten käyttöön. Ministeri Harakka, mainitsitte palkkatuen yhtenä työkaluna. — Varmasti yksi hyvä työkalu. Ministeri Lintilä mainitsi ennustettavuuden tärkeyden. Mutta kasvuhakuiset yritykset eivät kaipaa ensisijaisesti palkkatukea tai yritystukea, vaan he tarvitsevat osaavia tekijöitä. Ongelma on polttava useassa maakunnassa, mutta erityisesti Pohjanmaalla, jossa työllisyysaste on korkeammalla tasolla kuin muualla Suomessa. Miten te vastaatte tähän haasteeseen?

16.41 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Östmanin kanssa täsmälleen samaa mieltä. Pk-yrityksille tehdyn kyselyn mukaan yrityksiä ehdottomasti suurin haaste tällä hetkellä on osaavan työvoiman saaminen. Tämä tilanne muuttui verrattain nopeasti vuoden 2017 jälkipuoliskolla, ja tämä

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

tulee olemaan ehdottomasti yksi niitä prioriteetteja, joita hallituksella on. Me tulemme varmasti budjettiriihessäkin palaamaan siihen asiaan. Varmasti opetusministeri voi omalta osaltaan vastata siihen, mutta meillä on ehdottomasti ammatillisen koulutuksen osalta tehtävä lisää ja myös se, mistä aiemmin oli keskustelua: me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa Suomeen.

16.42 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Östman kiinnitti aivan oikein huomiota siihen, että kyllä se viesti, mikä tulee yrittäjiltä tällä hetkellä monin puolin Suomea, koskee osaavan työvoiman saatavuuden ongelmia.

Jos katsoo suomalaisen ammatillisen koulutuksen rahoituskehystä, niin ammatillisesta koulutuksesta on leikattu lähes 400 miljoonaa vuodesta 2013 vuoteen 2018. Tässä hallituksen talousarviossa, mitä nyt parhaillaan valmistellaan, tullaan näkemään merkittävä linjamuutos sen suhteen, että koulutusleikkausten tie on nyt käyty loppuun ja nyt panostetaan koulutukseen, niin ammatilliseen koulutukseen kuin koulutukseen laajemmin toisella asteella ja varhaiskasvatuksessa. Osa näistä panostuksista on sellaisia, mitä halutaan suunnata aikuisväestöön, mitä kautta voidaan parantaa myöskin pitkään työttömänä olleiden ihmisten edellytyksiä päästä ammatillisen koulutuksen kautta kiinni työelämään ja työpaikkaan.

16.43 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös omasta ja meidän ryhmämme puolesta toivottaa hyvää yrittäjän päivää. Ahkerat, pitkää päivää painavat pienyrittäjät, erityisesti yksinyrittäjät monelta osin pitävät Suomen pyörät pyörimässä.

Arvoisa puhemies! Monelle olisi helpotus, jos pystyisi palkkaamaan edes ensimmäisen työkaverin, edes ensimmäisen työkaverin, mutta usein riski on liian suuri. Kysymys on nyt siitä, voisimmeko me yhdessä sitä riskiä alentaa. Arvoisa puhemies, sen vuoksi tämä ensimmäisen työntekijän palkkaamisen tuki, jolla pyritäisiin madaltamaan sitä riskiä, niin että se yksinyrittäjä, joka painaa niska limassa, voisi saada kaverin. Eikö se olisi järkevää, että me kaikki muut otamme vähän sitä riskiä kantaaksemme? Sen takia, arvoisa puhemies, vähän ihmettelin tätä kokoomuksen nihkeyttä tähän ja muun muassa tähän arvonnalisäverovapaan toiminnan alarajan nostoon. Nyt viime kaudellahan siinä ei tapahtunut mitään. Suomen Yrittäjät on sitä tukenut ja kannattanut.

Arvoisa ministeri, koska tämä arvonnalisäveron alarajan nousu on tulossa voimaan, ja mikä teidän käsityksenne on, ovatko suomalaiset yrittäjät tukeneet tätä hanketta?

16.45 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alv-alaraja, niin kuin oikeastaan kaikki alveja koskeva, menee EU:n kautta, eli me tarvitsemme sieltä luvan rajan tiputtamiseen. Sille on ollut vahva ja laaja tuki. Siihen, milloin tulee voimaan, en valitettavasti... Me tässä vähän odotamme EU:n suostumusta siihen asiaan.

16.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella Suomeen syntyi 140 000 uutta työpaikkaa pääasiassa pieniin ja keskisuuriin yrityksiin — kiitos siis suomalaisille, ahkerille yrittäjille. Nyt kuitenkin pelko on aika iso, sillä tämä hallitus, joka nyt istuu siellä aitiossa, on kiristämässä työn verotusta. Tämä budjetti, joka nyt on esitelty, on kiristämässä työn verotusta ahkerilta suomalaisilta jopa 250 miljoonalla eurolla.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Mutta erityinen huoli, joka koskee itse asiassa äärimmäisen monia yrittäjiä, on teidän suunnittelemanne merkittävä polttoaineveron kiristys. 6,5 senttiä polttoaineveroon tarkoittaa yhdelle rekalle vuodessa 8 500:aa euroa lisäkustannusta. Se menee suomalaiseen ruokaan, se menee suomalaiseen lämmitykseen, se nostaa oikeastaan kaikkia kustannuksia tässä maassa. Arvoisa puhemies, kysyn ministeri Lintilältä: onko tämä sellaista yrittäjäpolitiikkaa, jota te haluatte olla edesauttamassa?

16.46 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me emme ole kiristämässä verotusta tuloverotuksen puolella. [Ben Zyskowitz: Kyllä olette!] Jos teillä on sivukuluissa joitain muutoksia tapahtumassa, ne eivät ole hallituksen tekemiä. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Ja mitä tulee polttoaineverotukseen, tunnustan: me olemme sitä korottamassa, mutta se menee täsmälleen kuluttajahintojen yleisen nousun mukaan — eli sillä samalla janalla, millä on yleinen kuluttajataso hintojen nousu.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä kysymykset edustajille Mattila, Reijonen ja kysymyksen alkuperäiselle esittäjälle, Mykkäselälle.

16.47 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen pärjäämisen kannalta keskusta pitää tärkeänä, että työpaikkoja ja työllistäviä yrityksiä on kautta maan, koko Suomessa maaseutua myöten.

Eilen vietettiin ensimmäistä kertaa Suomalaisen ruoan päivää. Esimerkiksi uutiset Brasilian sademetsien polttamisesta ovat varmasti havahduttaneet monet aiheellisesti pohtimaan ruoan alkuperää. Tarvitsemme puhdasta ja reilulla tavalla tuotettua kotimaista ruokaa.

Kysyn: Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta myös maa- ja metsätalousyrittäjät voivat luottaa tulevaisuuteen, jotta alan kannattavuus ja toimintaedellytykset paranisivat? Voidaanko esimerkiksi kiinteistöverotusta uudistaa siten, että helpotettaisiin maatalouden verotaakkaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Kuka ministereistä ottaa? — Ministeri Leppä.

16.48 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan kaksi hienoa päivää peräkkäin, eilen Suomalaisen ruoan päivä ja tänään yrittäjän päivä, ja nämä ovat todellakin, niin kuin edustaja Mattila tässä totesi, tiukasti linkityksissä toisiinsa.

On perusasioita, että me pidämme huolta omasta ruokahuollostamme, omasta ruokaturvastamme. Ja se keskeisin ja kipein asia, mikä meillä tällä hetkellä on ongelmana, on alkutuotannon, maatalouden, kannattavuus. Sen eteen meillä on vahvat kirjaukset meidän hallitusohjelmassa. Sen eteen me teemme töitä tuolla Euroopan tantereella uuden yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen yhteydessä, ja sen eteen me teemme töitä oikeudenmukaisempien elintarvikemarkkinoiden kohentamiseksi.

Sen lisäksi viime kaudella saimme alkuperämerkintäasioita eteenpäin. Me jatkamme tätä työtä myöskin jatkossa, tätä samaa linjaa. Muun muassa eilen vein Euroopan parlamenttiin tätä samaa viestiä omissa kuulemistilaisuudessa kahdessa eri valiokunnassa, ja se sai myöskin siellä hyvän vastaanoton.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Tässä on monia asioita, joita hallitus tekee sen eteen, että viljelijöillä olisi hyvä, valoisa tulevaisuus äärimmäisen tärkeän ammattinsa kannalta. Se turvaa meille, niin kuin monille muillekin [Puhemies koputtaa] alueille maailmassa, ruuan, joka on se kaikkein tärkein asia.

16.49 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppisopimus-koulutus on helpottanut monen yrittäjän arkea, kun voidaan kouluttaa oppisopimuksella ihmisiä. Oletteko miettineet, mitä aiotte tehdä sille: lisätäkö sitä, vähennetäänkö sitä, vai onko siihen tulossa mitään uutta?

16.50 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksestä oppisopimuskoulutukseen liittyen. Erityisesti aikuisten opiskelijoiden näkökulmasta oppisopimuskoulutus tarjoaa tärkeän ja hyvin toimivan väylän sen oman osaamisen osoittamiseksi myöskin koulutusjärjestelmän näkökulmasta, niin että saa näyttöä siitä osaamisesta, mitä työuran aikana on kertynyt.

Henkilökohtaisesti näen, että kaikkein suurimpia kehittämistarpeita meillä on tällä hetkellä nuorten oppisopimuskoulutuksen kohdalla, jossa tarkoitus on löytää keinoja ja pohdita, voisiko järjestelmää uudistaa niin, että se olisi nykyistä toimivampi väylä myöskin nuorille. Joissakin ammatillisissa oppilaitoksissa Suomessa on esimerkiksi pilotoitu sellaisia malleja, joissa nuoret ensin opiskelevat kaksi vuotta ammatillisessa oppilaitoksessa ja sitten ovat viimeisen vuoden oppisopimuskoulutuksessa. Minun mielestäni tämänkaltaisia malleja meidän pitäisi tarkastella nyt, kun ammatillista koulutusta myöskin lähdetään kehittämään.

16.51 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että eduskunta on laajasti yhtynyt yrittäjien päivän teemaan ja yrittäjyyden tärkeyteen. Valtiovarainministeri Lintilä kertoi, että yrittäjät olivat lopulta tyytyväisiä hallitusohjelmaan. Suomen Yrittäjien tiedote sanoi, että hallitusohjelma on ”pelättyä parempi”. Siinä saattaa olla ero.

Täällä kerroitte, että hallitus tarjoaa nyt vakautta, kun ei uskalleta uudistaa. Sitä vakautta nyt ilmeisesti on sitten se, että kotitalousvähennystä leikataan, että palkkaverotus kiristyy syöden ostovoimaa sekä kuluttajilta että myös suurimmalta osalta yrittäjiä suoraan, ja se, että polttoaineverotus kiristyy ja panostukset käytetään jakopolitiikkaan tuntuvien raide- ja koulutusinvestointien sijaan. Ja vakautta lienee sekin, kun kerroitte, että kolme kuukautta vanha hallitusohjelman liite myyntitulojen käytöstä ei enää ole voimassa, mutta jäi kyllä epäselväksi, mikä on uusi liite.

Lintilä, olette puhunut yhdestä asiasta pitkäjänteisesti, ja se on ulkomaisen työvoiman väistämätön tarve, kun meillä työvoimapula on yrittäjyyden kasvun keskeisin este tällä hetkellä. Uskotteko, että tämä houkuttelu, josta täällä useampi ministeri puhui, on mahdollista saada oikeasti toimimaan, jos viranomainen päättää, koska yrittäjä voi laillisin ehdoin palkata Suomeen, sen sijaan, että yrittäjä päättäisi itse, onko mahdollista vastata työvoimapulaan ilman saatavuusharkinnan poistoa?

Puhemies Matti Vanhanen: Tämä kuuluisi ehkä enemmän ministeri Harakalle.

16.53 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli hyvin mielenkiintoisella tavalla sieltä oppositiosta, voisiko sanoa, kaksi täsmälleen päin-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

vastaista mielipidettä siitä, kuinka välttämätöntä saatavuusharkinta on taikka kuinka siunauksellista se on. [Välihuutoja oikealta]

Hallituksella ei ole aikeita, kuten käytännössä ei millään muullakaan maalla maailmassa, luopua siitä vallasta, joka sille kuuluu, pyrkiä kontrolloimaan, suunnittelemaan ja hallitsemaan sitä, millä tavalla ja mille aloille, minne alueille tarvitaan ulkomaista työvoimaa. Mutta samaan aikaan ministeri Mykkäsen aikana aivan aiheellisesti ja fiksusti aloitettu muutostyö on johtamassa siihen pisteeseen, että tämä ulkomaisten Suomeen tulijoiden virta jakautuu kahteen rooliin: on humanitääriset maahantulijat, ja sitten on tarvittavat työperäiset maahantulijat. Ne kuuluvat jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle, ja siinä meidän asenteemme tulee olemaan se, että vahvasti kannustamme ihmisiä tulemaan Suomeen työhön, opiskelemaan, perustamaan perheen ja rakentamaan Suomea.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys keliakiakorvauksen palauttamisesta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 7/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.54 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Hyvän yrittäjän päivän lisäksi haluan toivottaa hyvää keliakiaviikkoa! Keliakia on vakava autoimmuunisairaus, ja useisiin autoimmuunisairauksiin on käytössä lääkehoito ja lääkkeiden 65- tai 100-prosenttinen erityiskorvattavuus. Keliakikon ainoa hoito, ainoa lääke, on jatkuva, ehdoton gluteeniton ruokavalio, joka on huomattavasti tavallista ruokaa kalliimpi. Hoito on lääkärin määräämä, ja keliakiakorvauksin on lääkekorvauksiin rinnastettava. Lapsiperheiden lisäksi erityisesti eläkeläisten, työttömien, opiskelijoiden ja useamman keliakikon perheissä odotetaan erittäin kipeästi erittäin tarpeellista keliakiakorvausta. Keliakikkojen puolesta olen tehnyt lakialoitteen keliakiakorvauksen palauttamisesta, ja kysyisinkin asianosaiselta ministeriltä: ymmärretäänkö tämän autoimmuunisairauden vakavuus, ja saadaanko pikaisesti erittäin tarpeellinen keliakiakorvaus takaisin?

16.55 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikein hyvää keliakiaviikkoa minunkin puolestani! Hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus selvittää ruokavaliokorvauksen tarpeellisuuden. Tämä ruokavaliokorvaus lakkautettiin vuonna 2015 säästösyistä, ja lakkauttamisen yhteydessä huomattiin — siis vaikka keliakia tai mitkään ruoka-aineallergiat eivät ole verrattavissa toisiinsa — että on yhdenvertaisuusongelma siinä, että toisista sairauksista maksetaan ruoka-ainekorvauksia. Meillä on olemassa myös sairauksia, joiden hoidossa ruokavalion noudattaminen on välttämätöntä. Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriössä käynnistetään tämä selvitystyö, ja teemme sen huolellisesti ja suhtaudumme asiaan vakavasti.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.56 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin hoitamaton tai huonosti hoidettu keliakia aiheuttaa monia lisäsairauksia, muun muassa osteoporoosia, anemiaa, lapsettomuutta, masennusta, moninaisten vatsaoireiden ja väsymyksen lisäksi nivel- ja hermosto-oireita, myös suoliston syöpää ja lapsilla ja nuorilla kasvun ja kehityksen hidastumista. Tätä ei tapahdu allergiassa eikä monissa muissakaan sairauksissa, ja keliakiassa gluteeniton ruokavalio on ainoa hoito toisin kuin muissa tilanteissa.

Inhimillisen kärsimyksen lisäksi näistä lisäsairauksista aiheutuvat lääkäriissä käynnit, tutkimukset, hoidot ja sairauspoissaolot aiheuttavat myös yhteiskunnalle merkittäviä lisäkustannuksia. Liian usein keliakian mahdollisuus unohdetaan terveydenhuollossakin ja diagnoosi viivästyy. Arvion mukaan noin 70 000 suomalaista sairastaa keliakiaa tietämättään. Kysynkin ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä tietämättään keliakiaa sairastavien löytämiseksi, heidän saamiseksi hoidon piiriin ja näin monien lisäsairauksien välttämiseksi?

16.57 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus tuntee tämän keliakiakysymyksen varsin hyvin, ja pidän erittäin tärkeänä, että kun me hallitusohjelman mukaisesti nyt selvitämme tämän ruokavalio- korvauksen tarpeellisuuden, me myös puutumme kaikkiin niihin asioihin, mitä tässä myöskin edellä mainittiin. Ja kun korvauksesta puhutaan, niin tietysti on selvitettävä monia asioita, esimerkiksi milloin tätä korvausta aletaan maksaa, ja silloin nimenomaisesti tämä diagnoosi ja diagnoosin tekeminen nousevat siinä keskiöön.

Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että me ennalta ehkäisemme useita sairauksia. Tosin keliakia ei ole ennaltaehkäistävissä, mutta sen aikainen ja varhainen löytyminen on äärimmäisen tärkeää, jotta sairauden kulkuun voidaan myöskin puuttua ajoissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Tällä kertaa viimeinen kysymys.

16.58 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä edustaja Tanuksen kysymyksestä. Se oli erinomaisen tärkeä ja erittäin tärkeä niille ihmisille, jotka tästä äärimmäisen ikävästä sairaudesta kärsivät.

Ministeri jo selvittää tätä tarvetta, mutta olisin kysynyt ministeriltä: missä aikataulussa pääsette tähän selvittämiseen?

Sitten olisin halunnut kommentoida tätä yhdenvertaisuusasiaa, kun se tuntuu aina nousevan näissä kohdin, kun pitäisi jotakin sairausryhmää tulla vastaan esimerkiksi täältä yhteiskunnan puolelta. Onko yhdenvertaisuutta se, että kaikilla on sama sairaus tai että kenelläkään ei ole sairautta? Minusta se on hiukan kummallinen peruste käyttää tässä, että ei voitaisi myöntää tällaista korvausta, joka nyt ehkä hiukan harkitsemattomasti on silloin 2015 poistettu. — Kiitos.

16.59 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tämä keliakiakorvaus poistettiin vuonna 2015 ministeri Mäntylän toimesta. [Paavo Arhinmäki: Perussuomalaisen!]

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Tämä selvitys tullaan tekemään ministeriössä mahdollisimman nopealla aikataululla, mutta nyt tällä hetkellä siellä ovat toki syksyn budjettiasiat prioriteettilistalla. Mutta informoin tästä kyllä eduskuntaa, kun saamme selvityksen käyntiin.

Yhdenvertaisuutta pidän äärimmäisen tärkeänä asiana, ja jos me puhumme erilaisista sairauksista, joihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi juuri ruokavaliota noudattamalla, niin silloin mielestäni yhdenvertaisuuden nimissä on selvitettävä myöskin se, mitkä kaikki ovat niitä sairauksia, joihin ruokavalion noudattaminen vaikuttaa sairauden etenemistä hidastavasti, ja silloin tämä selvitys on varsin paikallaan. Minusta on tärkeää, että kaikilla sairaudesta huolimatta on sitten yhdenvertaiset oikeudet näihin korvauksiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Ilmoituksia

4.1. Vaalien toimittaminen

Valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Hanna Kososen tilalle on valittava jäsen lakivaliokuntaan ja jäsen työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Mainittujen valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 6.9.2019 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2019 kello 10.

5. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 22/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseniksi edustaja Merja Kyllösen ja edustaja Jussi Halla-ahon sekä varajäseneksi edustaja Hanna Sarkkisen.

6. Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 24/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ulkoasiainvaliokunnan varajäseneksi edustaja Toimi Kankaanniemen.

7. Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 23/2019 vp

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valtiovarainvaliokunnan varajäseniksi edustaja Merja Kyllösen, edustaja Antero Laukkasen ja edustaja Toimi Kankaanniemen.

8. Hallintovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 25/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi hallintovaliokunnan jäseneksi edustaja Jussi Halla-ahon.

9. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 26/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Petri Hurun.

10. Ympäristövaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 27/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ympäristövaliokunnan jäseneksi edustaja Petri Hurun.

11. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2018

Kertomus K 16/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.05 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset kollegat! Teillä on siellä pöydillä käytettävissä pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018, jota nyt sitten uutena pankkivaltuuston puheenjohtajana minulla on ilo täällä esitellä, mutta totean, että ne ansiot, jotka tässä pankkivaltuuston kertomuksessa tältä vuodelta on, kuuluvat nykyisen puhemiehen Vanhasen johtamalle pankkivaltuustolle — joskin siellä on jonkin verran samojakin jäseniä, ja on hyvä, että kokemusta on pankkivaltuustossa tälläkin kaudella.

Puhemies! Kertomus sisältää aiempien vuosien tapaan kuvaukset Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta kertomusvuoden aikana. Tämä kertomus sisäl-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

tää kuusi ajankohtais- ja erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta. Näistä ensimmäinen käsittelee rahapolitiikan normalisointia euroalueella ja Yhdysvalloissa — nyt ollaan hieman uudessa tilanteessa juuri tällä hetkellä —, toinen jatkuvasti ajankohtaista kotitalouksien velkaantumista ja kolmas Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymiä. Muut erityisteemakirjoitukset käsittelevät ilmastonmuutoksen vaikutuksia rahoitusvakauden kannalta, Italian taloustilannetta — josta siitäkkin on nyt sittemmin tullut uutta tietoa — ja sitten kryptovaluuttoihin liittyviä sääntelyhaasteita.

Herra puhemies! Tässä puheessa käyn läpi kolme osa-aluetta: Käyn ensin lyhyesti muutamia EKP:n rahapolitiikkaa ja Suomen Pankkia koskevia asioita. Toisessa osassa käyn läpi Finanssivalvontaa, ja sitten lopuksi — voi sanoa, että ohi tämän kertomuksen — nostan esiin kysymyksen negatiivisten pankkitalletuskorkojen mahdollisuudesta. Voi sanoa, että se tulee vähän tämän kertomuksen ulkopuolelta sen keskustelun pohjalta, mitä muun muassa tänä kesänä on Suomessa käyty.

Herra puhemies! Euroalueen talouskehityksestä ja EKP:n rahapolitiikasta totean kaksi asiaa:

Ensinnäkin kertomusvuosi 2018 oli euroalueella viides perättäinen talouskasvun vuosi. Kasvun voidaan sanoa jatkuneen laaja-alaisesti euroalueella, joskin nyttemmin hidastuneena.

Toiseksi inflaatio nopeutui hieman edellisestä vuodesta ja oli 1,8 prosenttia, kun sitä mitataan yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksella. Rahapolitiikka jatkui elvyttävänä koko kertomusvuoden. Kaiken kaikkiaan EKP:n kasvua tukeva rahapolitiikka on osaltaan edesauttanut euroalueen suotuisaa talouskehitystä, ja se on välittynyt tehokkaasti pankkien luotonantoon. Koska EKP:n harjoittamasta rahapolitiikasta kertomusvuonna löytyy sekä tiivis kuvaus nyt käsittelyssä olevasta kertomuksesta että monia seikkaperäisiä kuvauksia muun muassa Suomen Pankin vuosikertomuksesta ja EKP:n kotisivuilta, en käsittele sitä puheessani nyt tämän enempiä, mutta voidaan todeta, että EKP:n kasvua tukeva rahapolitiikka on merkittävältä osaltaan vaikuttanut siihen kasvuun, jonka me olemme viime vuosina euroalueella nähneet, ja muun muassa niihin kasvulukuihin, joista muun muassa Suomi on saanut nauttia viime vuosina, joihin äsken kyselytunnillakin osaltaan viitattiin.

Puhemies! Suomen Pankkiin liittyen nostan esiin kaksi asiaa:

Ensinnäkin todettakoon, että Suomen Pankin johtokunnassa kertomusvuotena tapahtui muutoksia. Johtokunnan puheenjohtajana toimi Erkki Liikanen aina 11.7.2018 saakka. Pankkivaltuusto esitti ja tasavallan presidentti nimitti johtokunnan varapuheenjohtaja Olli Rehnin uudeksi johtokunnan puheenjohtajaksi 12. heinäkuuta viime vuonna alkaen seitsemän vuoden toimikaudeksi. Johtokunnan jäsen Marja Nykänen nimitettiin johtokunnan varapuheenjohtajaksi 15.8. lukien viime vuonna, ja pankkivaltuusto nimitti kauppatieteiden tohtori Tuomas Välimäen johtokunnan jäseneksi 12. heinäkuuta alkaen viiden vuoden toimikaudeksi. Johtokunta päätti työnjaosta ja vastuunalueista siten, että ne astuivat voimaan lokakuun viimeinen päivä viime vuonna.

Toiseksi Suomen Pankista: Keskuspankkitehtävien hoitaminen ja oman rahoitusvarallisuuden sijoittaminen tuottaa Suomen Pankille tuloja, mutta se aiheuttaa myös sille erilaisia riskejä. Pankkivaltuusto seuraa, ja tämä uusikin nimitetty pankkivaltuusto tulee seuraamaan, säännöllisesti Suomen Pankin riskiprofiilin kehitystä. Voi todeta, että siinä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kertomusvuonna. Suomen Pankilla on noin 11,6 miljardin euron suuruinen rahoitusvarallisuus, ja sijoittaessaan tätä rahoitusvarallisuutta Suomen

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Pankki altistuu luotto- ja likviditeettiriskeille ja myös markkinariskeille, joita ovat muun muassa valuuttakurssiriski ja korkoriski. Rahoitusvarallisuuden ja rahapolitiikan vuosittaisen yhteen lasketut riskit olivat viime vuoden lopussa 2,1 miljardia euroa. Riskiarvio on noussut lievästi vuoden takaisesta, mutta se on johtunut mallitarkennuksista. Tässä on tapahtunut tällainen muutos riskilaskennassa, uudenlaiset jakaumaoletukset, jotka ennustavat aiempaa suurempia tappioita.

Edellä mainittu Suomen Pankin kokonaisriskiarvio sisältää Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden ja eurojärjestelmän rahapoliittisten ohjelmien riskit. Tämä riskiarvio sisältää Suomen Pankin omalla riskillä olevat rahapoliittiset operaatiot sekä Suomen Pankin pääoma-avaimen mukaisen osuuden eurojärjestelmän riskeistä. On taas syytä tässä yhteydessä mainita, että vakiintuneen mallin antama riskiarvio perustuu historiallisen tilastoaineiston informaatioon. Se ei voi siis sisältää uusia mahdollisia, ennennäkemättömiä tapahtumia. Sen vuoksi riskiarviota täydennetään erilaisilla skenaarioanalyysillä.

Viime vuoden lopussa tappioihin oli käytettävissä arvonmuutostilejä 900 miljoonaa euroa ja varauksia 4 miljardia euroa. Kanta- ja vararahaston määrä oli 2,8 miljardia euroa. Riskipuskurit vahvistuivat viime vuoden aikana varausten kasvatuksen sekä valuuttavarannon arvon nousun myötä.

Pankkivaltuuston näkemys on, että Suomen Pankin vakavaraisuus oli kertomusvuoden lopulla riittävä kattamaan pankin tehtävien hoitamisesta aiheutuvat riskit.

Sitten, arvoisa puhemies, Finanssivalvonnasta:

Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta päätöksenteko on siitä riippumaton. Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta. Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja.

Finanssivalvonnan toiminnasta nostan muutaman asian esiin.

Ensinnäkin asia on ollut jo hyvin tiedossa, mutta on tässäkin paikallaan todeta, että pankkivaltuusto nimitti Marja Nykäsen Finanssivalvonnan johtokunnan jäseneksi 1.4.2018 lukien ja määräsi hänet samalla sen puheenjohtajaksi. Finanssivalvonnan johtokunnan varapuheenjohtajana jatkaa valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki valtiovarainministeriöstä. Muut jäsenet ovat ylijohtaja Outi Antila sosiaali- ja terveysministeriöstä, filosofian kandidaatti Lasse Heiniö, ekonomi Markku Pohjola sekä työelämäprofessori Vesa Vihriälä Helsingin yliopistosta.

Toiseksi Finanssivalvonnan johtokunta on antanut pankkivaltuustolle kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta — kertomus vuodelta 2018 — sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomuksien, pankkivaltuuston kokouksessa käytyjen keskustelujen ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto on arvioinut, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuuston arvio on, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Kolmanneksi on paikallaan mainita, että Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet heikentyivät kertomusvuoden viimeisellä neljänneksellä Nordean kotipaikan siirron myötä. Vakavaraisuussuhteiden laskun taustalla olivat ennen kaikkea Ruotsin valvontaviranomaisen ja Euroopan keskuspankin Nordealle asettamat riskipainolattiat, jotka kasvattivat Nordean vakavaraisuuslaskennan riskipainotettuja eriä. No, vakavaraisuussuhteiden laskusta huolimatta voi sanoa, että Suomen pankkisektorin riskipainotettuihin eriin suhteutet-

tu vakavaraisuus pysyi EU:n alueen keskitasoa vahvempana. Omavaraisuusasteella mitattuna Suomen pankkisektorin vakavaraisuus on eurooppalaista keskitasoa.

Neljäntenä nostan esiin Finanssivalvontaan liittyen, että Nordean kotipaikan siirto Suomeen toteutui suunnitellusti lokakuun 2018 alusta. Siihen liittyvät Finanssivalvonnan valmistelemaat päätökset tehtiin suunnitellussa aikataulussa, ja niistä tärkeimpänä oli EKP:n toimilupapäätös Nordean uudelle suomalaispankille. Varsinainen valvonta, siis Nordean valvonta yhteistyössä EKP:n kanssa, alkoi lokakuussa niin ikään kertomusvuotena, ja valvontaa tehdään EKP:n johdolla, mutta käytännössä suurin osa työstä tehdään täällä Suomessa Fivassa eli Finanssivalvonassa. Tämän pohjalta sovittiin valvonnan eri osa-alueiden vetovastuista EKP:n ja Finanssivalvonnan välillä, ja Finanssivalvonnan vetovastuulle tuli monia keskeisiä alueita, kuten luottoriskin ja markkinariskien valvonta. Myös Nordean valvontaa tukeva pankkivalvonnan uusi organisaatorakenne otettiin käyttöön. Finanssivalvonta on korostanut sujuvan pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä Nordean valvonassa. EKP ja pohjoismaiset valvojat sopivat yhteistyön toteuttamisesta käytännössä ennen valvontavastuun siirtoa. Nordean kotipaikan siirron valmistelu ei vaikuttanut muun suomalaisen pankkisektorin valvontaan.

Arvoisa puhemies! Kolmantena kävisin vielä lyhyesti läpi tämän ajankohtaisen keskustelun pankkien henkilöasiakkaille maksettavien talletuskorkojen mahdollisesta kääntymisestä negatiiviseksi. Tällä hetkellä näille talletuksille maksetaan joko pientä korkoa, jonka mukaisesti talletuspääoma kasvaa, tai nollakorkoa, jolloin pääoma säilyy ennallaan. Negatiiviset korot siis tarkoittaisivat, että talletuspääoma supistuisi talletusaikana. Finanssikriisin aikana ja sen jälkeen EKP:n rahapolitiikka on ollut voimakkaasti kasvua tukevaa ja rahapolitiikassa on otettu käyttöön niin sanottuja epätavanomaisia välineitä. Niihin on kuulunut muun muassa se, että keskuspankkien pitämien talletusten korkotaso on ollut negatiivinen. Yksi tärkeä käsite on ollut korkojen efektiivinen alaraja. Se tarkoittaa, että talletuskorkojen painuessa riittävän paljon negatiiviseksi tallettajat etsivät rahoilleen jonkin toisen kohteen, eli tätä kautta suoritetaan rahapoliittista elvytystä.

Toistaiseksi euroalueen pankit ovat olleet hyvin varovaisia siirtämään negatiivisia talletuskorkoja asiakkailleen. Ne ovat koskeneet lähinnä yritysten talletuksia, joissain tapauksissa poikkeuksellisen suuria kotitalouksien talletuksia, kuten esimerkiksi Saksassa on tapahtunut. No nyt jos yleinen korkotaso pysyy aiemmin odotettua pitempään nykyistä matalammalla tasolla tai jopa laskee, niin mitä tapahtuu? Haluan todeta tästä muutaman asian.

Ensinnäkin pankkien välinen kilpailu vaikuttaa osaltaan siihen, minkälaisia korkoja ne maksavat talletuksilleen. Kun pankit kilpailevat asiakkaista, niin siinä tilanteessa talletuskorkoja negatiiviselle puolelle laskeva pankki ei todellakaan ole etulyöntiasemassa. Eli voi sanoa, että tämä kilpailutilanne pitää huolen siitä, ettei ole näkyvissä, ainakaan välittömästi näköpiirissä, että pankit ryhtyisivät perimään negatiivista korkoa henkilöasiakkaiden päivittäisten raha-asoiden hoitoon tarvittavista peruspankkipalveluiksi katsottavista pankkitileistä.

Kun puhe on henkilöasiakkaista, tärkeä kysymys liittyy myös kuluttajansuojaan ja siihen, sallivatko nykyiset talletussopimukset negatiivisten talletuskorkojen perimistä. Tästä on Finanssivalvonassa selvitystyö meneillään. Työ on vielä kesken, enkä nyt lähde sen tuloksia ennakoimaan. Voin kuitenkin todeta, että selvitystyössä joudutaan punnitsemaan useita eri näkökantoja. Yhtäältä pohdinta koskee pankkien myöntämien lainojen ja toisaalta niiden vastaanottamien talletusten korkotasoa. Luottolaitoslaissa talletukset määritellään liiketoiminnassa velaksi otetuiksi varoiksi, ja taloustieteessä tällainen talletusten ja

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

lainojen ero on siinä, että lainojen osalta velkojan osoite on pankki ja velallisena asiakas ja talletusten osalta tietysti on päinvastoin.

Tässä on kyse uudesta tilanteesta, ja siksi tähän liittyy paljon epävarmuuksia. Tämä Finanssivalvonnan selvitystyö valmistuu, ja tulemme tätä seuraamaan. Haluan kuitenkin lopuksi todeta sen, että jos tultaisiin tilanteeseen, jossa pankit alkaisivat kuitenkin laskea negatiivisiksi henkilöasiakkaiden peruspankkipalveluiksi katsottavien pankkitilien korkoja, olisi meidän lainsäätäjien otettava pöydälle kysymys pankkien toiminnan ohjaamisesta mahdollisen sääntelyn avulla. Haluan hyvin selvästi todeta, että näiden talletusten korkojen laskeminen nollan alapuolelle on hyvin epätodennäköistä ja se ei olisi myöskään oikein, koska ihminen ei voi tänä päivänä valita, maksetaanko palkka käteisellä vai maksetaanko se tilille, mutta mikäli näin uhkaisi tapahtua, niin silloin meidän lainsäätäjien olisi syytä omalta osaltamme harkita toimia tässä uudessa tilanteessa. Tämän halusin todeta rauhoitellakseni keskustelua näistä mahdollisista negatiivisista talletuskoroista.

Arvoisa puhemies! Pahoittelen hieman ylipitkää esittelyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt oli esittelypuheenvuoro, niin että olin poikkeuksellisen hövelillä päällä, vielä kun oli ensimmäinen puheenvuoro tänä syksynä, jota johdan.

Mutta nyt siirrytään tiukkoihin, ahdasmielisiin aikarajatulkintoihin. Ensimmäisenä edustaja Puisto näyttää mallia

17.20 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Kiitos edustaja Antti Lindtmanille tämän kertomuksen esittelystä. Pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle vuodelta 2018 sisältää paljon asiaa. Siinä on kuitenkin joitakin aukkoja, joita on syytä nostaa esiin.

Erityisesti täytyy nostaa esiin epätavanomainen rahapolitiikka ja sen riskit. Viime vuosina Euroopan keskuspankin rahapolitiikassa on käytetty niin sanottuja epätavanomaisia rahapolitiikkatoimia, joihin ovat kuuluneet omaisuuserien osto-ohjelmat, talletuskoron laskeminen negatiiviseksi sekä ennakoiva viestintä. Vuoden 2018 aikana laajennetussa omaisuuserien osto-ohjelmassa eurojärjestelmän arvopaperiomistukset kasvoivat tasearvoltaan 2 570 miljardiin euroon. Osto-ohjelmien netto-ostot loppuivat joulukuuhun 2018, ja tällöin eurojärjestelmän tase oli jo noin 4 700 miljardia euroa.

Tämä kaikki liittyy myös Suomen Pankkiin, jonka tase on kasvanut huomattavasti. Suomen Pankin saatavien kokonaismäärä vuoden 2018 lopussa oli yli 100 miljardia euroa. Tästä merkittävä osa eli 45 miljardia euroa koostui eurojärjestelmän sisäisistä saatavista. Suuri osa on pankkijärjestelmän niin kutsuttuja Target 2 -saatavia, jotka vaihtelevat aika paljon, ihan päivittäinkin. Ja sitten on taseen kohta 7.1 eli niin kutsuttu rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, myös 45 miljardia. Näistä suurin erä on julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma, 28 miljardia euroa. Suomen Pankin taseen loppusumma on 110 miljardia euroa ja viime kuukausina selvästi päällekin, jopa yli 140 miljardia euroa. Näitä lukuja on verrattava aikaisempiin tilanteisiin. Koko taseen loppusumma kymmenen vuotta aikaisemmin, siis ennen finanssikriisiä, liikkui noin 20–30 miljardin euron suuruusluokassa, ja vielä ennen vuotta 2015:kin näitä rahapolitiikan arvopapereita oli vain kymmenesosa nykyisestä. Jää kuitenkin nähtäväksi, miten epätavanomainen rahapolitiikka ja sen tilanne lopulta normalisoituvat.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Finanssikriisin aikana rahapolitiikkakorot on euroalueella laskettu negatiivisiksi ja EKP:n tase on kasvanut merkittävästi laajan arvopapereiden osto-ohjelman ansiosta. Viime viikkoina on menty vielä pidemmälle negatiivisten korkojen maailmaan, kuten edustaja Lindtman myös otti esille. Tällaista tilannetta ei kuitenkaan ole ollut koskaan historiasa. Vaikka puhutaan jo jopa uudesta normaalista, on syytä pitää mielessä, että tilanne on hyvin erikoinen perinteisen taloustieteen näkökulmasta tai ihan arkijärjelläänkin ajateltuna.

Rahapolitiikan normalisointi tarkoittaisi rahapolitiikan asteittaista kiristämistä, korkojen nousua ja keskuspankin taseen supistamista. Kuten tässä samassa kertomuksessa todetaan toisaalla, kevyen rahapolitiikan purkamiseen liittyy kuitenkin poikkeuksellista epävarmuutta. Joka tapauksessa nykytilannetta ja sen sisältämiä systeemisiä riskejä — siis ei pelkästään pankkien vähittäisasiakkaille, kuluttajille, koituvia riskejä vaan näitä järjestelmäriskejä — olisi ollut syytä käsitellä huomattavasti syvällisemmin tässä raportissa sekä Suomen Pankin että rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta.

17.24 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan pankkivaltuusto on kertomuksessaan vuodelta 2018 kiinnittänyt huomiota Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymiin teemakirjoituksessa 3. Pankkivaltuuston huomiot maamme pitkän aikavälin kasvunäkymistä ovat brutaalin rehellistä luettavaa. Kasvunäkymät pysyvät vaimeina. Erilaisten ennusteiden mukaan Suomen talouskasvu jää lähitulevaisuudessa reilusti alle kahden prosentin vuosivauhtiin, lähemmäksi yhtä prosenttia tai jopa sen alle. Tämä viesti meidän päättäjien on otettava vakavin mielin vastaan. Hitaasta kasvusta uhkaa tulla uusi normaali, kuten Suomen Pankin teemakirjoituksessa todetaan.

Maamme omana haasteena ovat lisäksi väestön vanheneminen ja uusien sukupolvien pieneneminen. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Suomen työikäinen väestö supistuu tulevaisuudessa selvästi aikaisemmin arvioitua nopeammin. 15—74-vuotiaiden määrän ennustetaan nyt vähenevän 120 000 henkeä vuosien 2026—2040 aikana, kun vielä vuoden 2015 väestöennusteessa työvoiman supistumisen odotettiin jäävän noin 25 000 henkeen. Tämä muutos on erittäin radikaali.

Arvoisa herra puhemies! Tänään juhlimme valtakunnallista yrittäjän päivää. Maamme hyvinvointi ja kasvu ovat aina nojanneet vahvasti ahkeriin yrittäjiin, jotka oman intohimon ja riskinoton kautta luovat kasvua, työtä ja tulevaisuutta koko isänmaallemme. Tarvitsemme edelleen keinoja, joilla yrittäminen, yrittäjäyys ja työn tekeminen olisivat aina yhteiskunnassamme arvossaan, jotta voisimme viettää joka päivä yrittäjän päivää. Tarvitsemme laajan sosiaaliturvauudistuksen, jotta työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa. Tarvitsemme tukea ja koulutusta yrittäjyyttä harkitseville, jotta yksikään Ponsse tai Firstbeat-yritys ei jäisi perustamatta. Tarvitsemme arvostusta työtä ja yritteliäisyyttä kohtaan, jotta myös tulevat sukupolvet saavat elää hyvinvointivaltiossa nimeltä Suomi. — Kiitos.

17.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018 on mielenkiintoista luettavaa, ja kun sitä peilaa tietysti tähän päivään, niin miettii monenlaisia asioita. Erityisesti luin mielenkiinnolla nämä eri teemakirjoitukset, ja niistä erityisesti teemakirjoitus 3 Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymistä on sellainen, jonka toivoisi, että jokainen kansanedustaja lukisi huolella ja erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat lukisivat sen erityisen tarkasti. Siinä kuvataan tilannetta, mitä Suomessa on viime vuosina tapahtunut.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Tässä kolmannessa teemakirjoituksessa kirjoitetaan, että ”Suomen talous palasi vuonna 2015 kasvu-uralle pitkään jatkuneen taantumän jälkeen. Taantumasta elpymistä edesauttoivat sekä suotuisa kansainvälinen suhdannetilanne että kasvua tukeva rahapolitiikka. Talouden korkeasuhdanne on kuitenkin vähitellen hiipumassa, ja vuosina 2019 ja 2020 Suomen talouskasvu jää Suomen Pankin joulukuisen ennusteen perusteella enää alle 2 prosentin vuosivauhtiin.” — Itse asiassa tilanne taitaa olla tällä hetkellä jo huomattavasti huonompi.

Epävarmuus Euroopassa on kasvamassa. Maailmanlaajuisesti talousepävarmuus on kasvanut. Saksa on jo taantumassa. Kiinan talous, voi sanoa, on käytännössä mysteeri. He itse puhuvat 6 prosentin kasvusta. Onko totuus puolitoista prosenttia vai jotain sillä välillä? Brexit näinä päivinä erityisesti on varmasti kaikkialla Euroopassa ja maailmanlaajuisestikin ihmisten huulilla ja tulee vaikuttamaan tavalla tai toisella talouteen. USA:n toimet, presidentti Trumpin toimet, ovat arvaamattomia. Niiden vaikutukset ovat olleet hyvinkin nopeasti suuntaan ja toiseen tapahtuvia, ja myös varmasti presidentti Putinilla Venäjällä on omat vaikutuksensa. Ja lisäksi on USA—Kiina-kauppasota, joka on saanut erilaisia kiertäviä tässä viime aikoinakin.

Itse asiassa meidän ongelmamme on se, että tässä tilanteessa muilla mailla on talouden puskureita, Suomella on itse asiassa alijäämää. Saksalla, Ruotsilla, Tanskalla on taloudessa puskureita, ja Suomen riski itse asiassa tässä tilanteessa on se, että me ajautumme alijäämäisinä taantumaan. Se on itse asiassa ero siihen, mitä aiemmin on tapahtunut. Eli emme ole päässeet kunnon kasvuun, vaan olemme alijäämäisinä nyt ajautumassa uuteen taantumaan.

Ja mitä tekee Rinteen hallitus? Alijäämä ensi vuoden budjettiesityksessä on nyt jo tässä vaiheessa 2,3 miljardia, ja viestit kertovat, että se tulee kasvamaan. Ikäsidonnaiset menot ovat puoli miljardia vuodessa. Työllisyyskasvu on itse asiassa jo pysähtynyt, mutta samaan aikaan avoimia työpaikkoja on kuitenkin yhä enemmän. Eli työntekijät ja työpaikat eivät kohtaa, ja tästä on syntymässä isoja haasteita.

Itse asiassa Rinteen hallituksen itselleen asettama 75 prosentin työllisyysaste tasapainottaisi taloutta vain hetkeksi. Tarvitaan sitä korkeampaa työllisyysastetta. Ja mitä hallitus tässä tilanteessa tekee? Hallitus lisää menoja etupainotteisesti ilman tietoa niiden rahoitukselta. Työllisyys... [Pia Viitanen: Eikö kokoomus hyväksy koulutuslisäyksiä?] — Koulutukseen kokoomus on, edustaja Viitanen, lisäämässä itse asiassa enemmän kuin te. Me olemme vaihtoehtobudjetissa tulevaisuudessa esittämässä aitoja tulevaisuusinvestointeja, eli valtion omaisuuden myynnistä me pääomittaisimme korkeakouluja niin, että ne rahat eivät menisi vain kahdeksi vuodeksi tai kolmeksi vuodeksi opettajien palkkaukseen ja sen jälkeen rahat olisi käytetty, vaan nimenomaan niin, että ne olisivat tulevaisuudessa käytettävissä siellä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä oli viime viikolla Espoossa Aalto-yliopiston vieraana, ja he muuten kiittivät siitä, että näitä panostuksia oli tehty nimenomaan tänne pääomittamisen puolelle, ja he ovat saaneet siitä elinvoimaa ja kasvua sille omalle yliopistolle. He olivat tyytyväisiä siihen, ja kun he kuulivat, mitä kokoomus on tekemässä, niin he sanoivat, että sehän on juuri sitä, mitä yliopistot ja korkeakoulut toivovat. — Saatte, edustaja Viitanen, kopioida sen meiltä.

Mutta mitä tekee Rinteen hallitus? Työllisyystoimet puuttuvat itse asiassa teidän esityksestänne täysin. Minkäänlaisia työllisyystoimia ei ole esitetty tässä tilanteessa, jonka kuvasin tästä pankkivaltuuston kertomuksesta, tähän päivään tulleen aikajanan, mitä muutosta

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

siinä on tapahtunut. Työllisyystoimia ei ole, eikä niitä ole esitetty. Ja niin kuin tänään kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kai Mykkänen kertoi: jos ei toimia tule, niin kokoomus tulee tekemään syksyn alkajaisiksi heti välikysymyksen.

Samaan aikaan hallitus on sallimassa sen, että keskituloisten verotus kiristyy ensi vuonna Suomessa. Palkansaajamaksut, välilliset verot, ansiotuloverotus tulevat kiristymään 200 miljoonalla, ja kyselytunnilla hetki sitten kerroin, miten keskusta on mukana hallituksessa, joka kiristää polttoaineveroa ensi vuonna 6,5 sentillä per litra. Ja kerroin muuten sen, mitä se tarkoittaa yrittäjyydelle. Se tarkoittaa tavalliselle kuljetusalan yrittäjälle, joka kuljettaa rekalla vaikkapa suomalaista ruokaa, 8 500 euroa vuodessa lisää kustannuksia. Mutta se tarkoittaa lisäkustannuksia myös tavallisille suomalaisille, ahkerille ihmisille, jotka käyvät työssä: heidän työmatkansa tulee entistä vaikeammaksi. Kaupungistuminen todennäköisesti tulee kiihtymään.

Arvoisa puhemies! Eikä tässä vielä kaikki. Hallitus tulee leikkaamaan vielä rajulla tavalla myös kotitalousvähennystä, ja on sekin karu uutinen, tänään yrittäjän päivänä.

17.33 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos eduskunnan pankkivaltuustolle tästä selkeästä kertomuksesta ja edustaja Lindtmanille hyvästä esittelystä. Tämä on julkinen asiakirja, joka antaa kenelle tahansa hyvät lähtökohdat arvioida meidän raha- ja talouspolitiikkaamme. Edustaja Heinosen puheenvuoroon sen verran kommentoisin, että hän on lukenut jollakin tavalla väärää asiakirjaa: ei tässä eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksessa ole niitä työllisyystoimia, jotka hallitus on nyt ohjelmassaan linjannut ja joihin tulee myöskin sitten uutisia meidän budjettimme yhteydessä. Kyllähän meillä on monia työllisyyttä lisääviä toimia, [Timo Heinonen: Kertokaa minulle!] esimerkiksi osatyökykyisten ja vajaakuntoisten työllisyyttä edistetään ja koulutusta parannetaan, ja kun tuolta pohjoisesta tulen pitkien välimatkojen päästä, niin eivät siellä kyllä esimerkiksi kuljetusyrittäjät — näin voin sanoa, kun olen heidän kanssaan keskustellut — ole nähneet eroa tämän hallituksen ja esimerkiksi edellisen tai niitä edellisten hallitusten toimiin näiden polttoaineiden hintojen osalta, koska polttoaineiden verotusta on käytännössä joka ikisellä vaalikaudella nostettu, [Timo Heinonen: Siinä on ero!] ja nyt niitä nostetaan ainoastaan kuluttajahintaindeksin mukaisesti. Saman verran voimme ajatella, että jos maksalaatikko maksaa tällä hetkellä tietyn hinnan, niin jos se maksaa nyt sen bensalitrin verran, niin se maksaa sen myöskin sitten neljän vuoden päästä, että tämä polttoaineverotus nousee vain näitten kuluttajahintaindeksien mukaisesti. Niin että en lähtisi pelottelemaan yrittäjiä enkä ihmisiä nyt tässä vaiheessa vaan pikemminkin rohkaisemaan, että yrittäjien verotus säilyy ennallaan ja talouden näkymätkin ovat hyvät, kun noudatetaan tätä hallitusohjelmaa.

Mutta tässä pankkivaltuuston kertomuksessa nostetaan esille jo useampaan kertaan tämä tässäkin salissa puhuttu asia, tämä kotitalouksien ylivelkaantuminen, joka on kertomuksen mukaan hyvin merkittävää ja haastaa myöskin meidän kansantalouttamme sillä tavalla, että jos esimerkiksi korot lähtisivät nousuun, niin silloin kotitalouksilla olisi vaikeuksia maksaa velkoja, ja myöskin erilaiset pikavipit ja kulutusluotot ovat saaneet joidenkin ihmisten talouden hankalaan tilanteeseen. Kyse on siitä, onko ihmisillä varaa ostaa ruokaa ja vaatteita ja lämmittää kotia ja kulkea sillä autolla tai muilla kulkuvälineillä, joita me tässäkin maassa tarvitsemme. Mielestäni on hyvä, että hallitus on nyt kiinnittänyt huomiota siihen, että esimerkiksi perusturvaa parannetaan, lapsilisiä tietyille perheille tullaan korottamaan ja myöskin työllisyyttä edistetään. Kun ihminen saa työtä, niin hänellä sitten on paremmat mahdollisuudet myöskin tätä ylivelkaantumistaan ehkäistä. Ja sitten tämä, että nyt

viime sunnuntaina tuli voimaan näitten niin sanottujen pikavippien korkokatto: se on erinomainen asia, joka myöskin osaltaan ehkäisee tätä ylivelkaantumista.

17.36 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Suomalaiset kotitaloudet ovat sujuvasti seuranneet muun maailman mallia lainanotossaan. Ennen rahamarkkinoiden vapautumista hallinnut hyve ottaa mahdollisimman vähän lainaa ja maksaa se takaisin niin nopeasti kuin mahdollista on historiaan jäänyttä toimintaa. Historiaan on jäänyt sekin aika, kun asuntolainaa suunnitteleva tuli paikallisen pankinjohtajan luo nöyrin mielin ja oli ikionnellinen, jos pankki puntaroi lainan takaisinmaksukyvyyn sellaiseksi, että lainanlyhennyksistä tulisi selviämään.

Eduskunnan pankkivaltuusto on aiheellisesti huolissaan kotitalouksien historiallisen korkeasta velkaantumisasteesta. Huoli on yhtäältä mikrotalouksien kestävyyyteen liittyvää, mutta myös makrotason haavoittuvuuteen liittyvää. Pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna kotitalouksien velkaantuneisuutta ovat lisänneet pitkän ajan suuret asumiseen liittyvät lainat. Erityisesti taloyhtiölainat ovat jatkaneet kasvuaan kotitalouksien ottamina lainarasituksina. Ikääntyneissä taloyhtiöissä riittää putki-, katto- ja ikkunaremontteja, jotka rahoitetaan useimmiten taloyhtiölainoina, jotka jyvittyvät asukkaiden omistamien osakehuoneistojen suuruuden mukaan. Suomessa ja muualla maailmassa on eletty vuosikausia alhaisten korkojen aikaa. Korkotason mataluus on kannustanut asunnonhankkijat liikkeelle ja ottamaan halpakorkoista lainaa.

Vuosia kestänyt vakaus on luonut vaarallisen illuusion tilanteen loputtomasta jatkuvuudesta. Nuorten aikuisten rakentamat talot ja ostamat asuinhuoneistot vaativat suuria lainamääriä. Tulevaisuuteen on suhtauduttu luottavaisesti ja lainan takaisin maksamiseen optimistisesti. Kuntapäättäjänä joskus ihan hirvitti suunnittelutarveratkaisuja myönnettäessä nuoren lapsiperheen rohkeus rakentaa haja-asutusalueelle iso omakotitalo etenkin, kun vain toinen vanhemmista oli työelämässä. Mielessään ajatteli, miten perhe pärjää, kun korot lähtevät nousuun tai elämässä tapahtuu jotain odottamatonta, mikä vaikuttaa lainan takaisinmaksukykyyn: saako talon myytyä kohtuullisella hinnalla, jos tilanne muuttuu niin pakottavaksi?

Pankkivaltuusto on huolissaan siitä, että moni suomalainen on velkaantunut moneen paikkaan. Erilaisten kulutusluottojen osuus on kasvanut nopeammin kuin asuntolainojen osuus. Entistä enemmän kannattaa rajoittaa esimerkiksi pikavippien myöntämistä. Tähän liittyvää lainsäädäntöä onkin edistetty kuluneen vuoden aikana. Kotitalouksien velka-asteen nousua on pyritty hillitsemään vuoden 2018 heinäkuussa voimaan tulleella asuntolainojen lainakatolla, jossa omia säästöjä tai muita vakuuksia pitää olla 15 prosenttia asunnon hinnasta. Aiemmin tämä oli 10 prosenttia. Ensiasunnon ostajalla riittävät edelleen 5 prosentin säästöt tai vakuudet.

Näillä edellä mainituilla makrovakautustoimilla pystytään rajaamaan kotitalouksien liikavelkaantumisen negatiivisia vaikutuksia reaalityöelämään. Edelleen tarvitaan niin sanottua maalaisjärkistä toimintaa, jolloin kotitalouksien kantokyky on terveellä pohjalla. Lainaa pitää ottaa vain sen verran kuin takaisinmaksukykyä on, ja vakuuksien tulee vastata lainattavaa summaa. Riittävä omarahoitusosuus laskee luontaisesti lainan takaisinmaksuun sisältyvää riskiä. Kun pankkien luotonanto on kestävä, sietävät ne tappioitakin. Tarvitaan siis jatkossakin ylätasoa ohjausta vastuulliseen velanottoon ja kannustimia säästämiseen.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Arvoisa puhemies! Suomalaisten velkaantumista pitää tarkastella kokonaisuutena. Vaikka kotitalouksien velkaisuus on kasvanut ennätyskorkeaksi, on myös nettovarallisuus kasvanut jopa pelkoja nopeammin.

17.41 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva Suomen Pankin pankkivaltuuston toimintakertomus käsittelee viime vuotta, mutta samalla voimme luoda katsausta Suomen Pankin tuleviin näkyymiin ja rahoitussektorille.

EKP:n tuleva pääjohtaja Christine Lagarde on todennut, että ilmastonmuutoksen tulee olla EKP:n makrotalouspolitiikan prioriteetti ja EKP voisi ohjata sen rahoitusmarkkinaos-
toja kohti vihreitä, ympäristöystävällisiä rahoitustuotteita. Lagarden lausunto on tervet-
lut, sillä keskuspankin rahoitusmarkkinatoimilla on merkitystä myös pyrkimyksissä talou-
den vihreään rakennemuutokseen. Ilmastonmuutoksen rahoitusmarkkinavaikutuksia ja -ris-
kejä sekä keskuspankkien roolia ilmastoasioissa käsitellään myös Suomen Pankin pankki-
valtuuston kertomuksessa, ja odotettavissa on, että teeman merkitys jatkossa vain kasvaa.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksessa käsitellään kotitalouksien velkaan-
tumista, joka on noussut historiallisen korkealle tasolle, ja tähän kysymykseen on moni
tällä viitannut ja ilmaissut huoltaan. Huoli on aiheellinen. Suomen Pankin pankkivaltuus-
to nostaa kertomuksessaan esille mahdollisia keinoja kotitalouksien velkaantumisen hillit-
semiseksi. Kertomuksessa ehdotetaan uusia makrotalousvälineitä, muun muassa enim-
mäisvelkasuhteen tarkastelua tai enimmäisvelanhoitorasitteen tarkastelua. Myös takaisin-
maksuajan rajausta nähdään mahdollisena keinona rajoittaa lainojen kokoa ja velkaantunei-
suutta.

Näiden keinojen lisäksi tulisi harkita rajoitteita nähdäkseni myös taloyhtiölainojen kool-
le uusissa kohteissa, sillä viime aikoina on ollut nähtävissä ilmiö, jossa uusien kohteiden
taloyhtiölainat ovat paisumassa käsittämättömällä tavalla. Kotitalouksien velkaantumises-
sa yksi tekijä on myös kulutusluottojen kasvu. Eduskunta on onneksi tiukentanut pikavip-
pien sääntelyä, ja sillä saralla on enemmänkin vielä tehtävissä. Toivottavasti hallitus ja
eduskunta pohtivat ja vievät eteenpäin yhdessä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan kans-
sa edellä mainittuja ja muita mahdollisia keinoja, joilla kotitalouksien ylivelkaantumista
voidaan ehkäistä.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankki vastaa käteisen saatavuudesta ja liikkeellelaskusta
Suomessa ja huolehtii rahahuollon tehokkuudesta. Kertomuksessa todetaan, että käteispal-
veluiden tarjonta on heikentynyt koko 2000-luvun. Kansalaisten tilillä oleva raha on kan-
salaisten saatavaa pankeilta, joten käteistä pitäisi olla saatavilla ja sen pitäisi olla käytettä-
vissä yhteiskunnan olennaisissa toiminnoissa tänä päivänä ja myös tulevaisuudessa. Mikä-
li käteisen saatavuus ja käytettävyyden heikkenee olennaisesti, tulee harkita sääntelyä kätei-
sen saatavuuden ja käytettävyyden turvaamiseksi. Digitaalinen maksaminen on kätevää, ja
se ymmärrettävästi lisääntyy, mutta käteisen käytön on oltava kansalaisille mahdollista
myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston puheenjohtaja Lindtman nosti esiin tuossa alustus-
puheenvuorossaan kysymyksen negatiivisista talletuskoroista kuluttajille ja pyrki rauhoit-
telemaan keskustelua. Vaikka asiasta on julkisesti puhuttu, niin pelko siitä, että kansalaiset
joutuisivat maksamaan talletuksistaan, näyttää kyllä sangen epätodennäköiseltä, sillä talle-
tukset ovat kansalaisten saatavaa pankeilta ja on vaikeaa nähdä, että talletuksista voitaisiin
periä negatiivista korkoa samalla, kun kuitenkin lainojen marginaalien painuminen mii-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

nukselle on estetty. Myös talletuspaon riski on nähdäkseni omiaan estämään negatiiviset talletuskorot kuluttajille, mutta totta kai tilannetta täytyy seurata.

Arvoisa puhemies! Kiitokset monipuolisesta ja mielenkiintoisesta kertomuksesta pankkivaltuustolle.

17.45 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Niin entisenä pankkivaltuutettuna kuin nykyisenäkin pankkivaltuutettuna haluan myös osaltani kiittää puheenjohtaja Lindtmania hyvästä kertomuksen avauksesta ja tästä alkukuvauksesta. Eli, puhemies, oli ihan hyvä, kun antoi ottaa sen ajan, minkä näin arvokas kertomus vaatiikin.

Puhemies! Olin tyytyväinen myös siihen ja pidin tärkeänä, että kun kesällä seurasimme keskusteluja ja aika monien ihmisten mieltä kyllä askarruttaa tämä negatiivinen korko, niin edustaja Lindtman otti jo omassa puheenvuorossaan hieman etunojaa siihen, että emme suinkaan ole olleet silmät kiinni tämän ilmiön edessä vaan on aivan selvä, että sehän olisi tavatonta, jos tämänkaltaisen uhka olisi näköpiirissä, että ihminen ei voisi rahaansa pankissa pitää ilman, että maksaa siitä. Se ei vetele, ja sellaista tilannetta ei saisi tulla. Tässä kerrottiin hyvin niitä syitä, miksi on epätodennäköistä, että niin ei tule käymäänkään. Mutta on täysin selvää, että jos tällainen uhka tulisi tai jos näin kävisi, niin siinä tilanteessa siihen varmasti puuttuisi niin Finanssivalvonta kuin sitten kuluttajaviranomaiset, ja viime kädessä, jos ei muu auttaisi, niin aivan oikein puheenjohtaja Lindtman totesi, että silloin tarvittaisiin jo lainsäädännönkin toimia ja lainsäätäjän toimia. Ei se ole reilua eikä kenenkään oikeustajun mukaista, että pankkimailma niin menisi kallelleen ihan tavallisen ihmisen näkökulmasta, että pitäisi jo alkaa siitäkin maksaa, että oma palkka tai eläke sinne pankkiin menee. Tämä ei tietenkään vetelisi.

Ajattelin tssä puheenvuorossa keskittyä erääseen asiaan, mikä näkyy täällä meidän pankkivaltuutettujen kertomuksessa — niin tssä kuin edellisissäkin — ja mistä olemme käyneet myös Finanssivalvonnan kokouksissa usein keskustelua, hyvin usein kuluvin vuosina, ja se on yleisesti tällaisten peruspankkipalveluiden saatavuus. Se on erittäin tärkeä asia monen ihmisen arjessa, ja siksi on myös hyvä, että nyt tssä kertomuksessa sitä käsitellään. Tämä liittyy yleisestikin kysymykseen ihmisten välisestä tasa-arvosta tssä digitalisaation ja teknologian maailmassa. Olen sitä usein pohtinut ja monien kansalaisten kanssa siitä keskustellut, että vaikka on äärimmäisen hyvä ja hienoa, että erilaiset sovellukset ja applikaatiot ja mobiilipalvelut tulevat käsille ja niitä on helppo käyttää, monia asioita pystymme hyvin hoitamaan, niin samaan aikaan me emme voi ummistaa silmiä siltä toisialta, että valtava määrä ihmisiä tänä päivänä on tämän digitaalisen maailman ulkopuolella. Joko niitä laitteita ei ole tai sitten ei ole riittävä osaamista niiden käyttöön, ne saatavat pelottaa. Ja yllättävän paljon on ihmisiä, jotka eivät vain voi hoitaa heille tärkeitä asioita näiden digitaalisten palveluiden kautta. Minusta oli esimerkiksi aika kuvaavaa, että yksi neljäsosa yli 65-vuotiaista ihmisistä ei ole koskaan tunnistaunut sähköisesti ja yli 75-vuotiaista ihmisistä vain yksi kolmasosa käyttää nettiä. Kun tällaisessa tilanteessa me olemme, on selvää, että meillä ei ole oikein tasa-arvoinen yhteiskunta tssä suhteessa. On tärkeää, että teemme monella sektorilla toimia, jotta tämä tasa-arvo lisääntyisi: tarvitsee olla ihmisille pääsy näiden laitteiden pariin, täytyy olla reittejä, millä niitä opitaan käyttämään, täytyy olla tukea tähän. Ja mielestäni erittäin tärkeä tämän päivän eräänlainen digi-talkkari voi olla vaikkapa se kirjastolaitos. Vanhat kunnon kirjastot, aivan hienoa työtä siellä pystytään tekemään myöskin tämän eteen. Kaiken kaikkiaan ratkaisuja tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Ja sitten tietenkin näitten pankkipalveluiden osalta: Ne ovat yksi iso osa tätä tasa-arvo-teemaa, ja on hyvä, että täällä myös pankkivaltuusto ja sitä kautta koko eduskunta linjaa, että on pystyttävä huolehtimaan tasa-arvosta ja siitä, että kukaan ei putoa tästä teknologisesti kehityksestä. Jos katsotte sivua 44 tässä kertomuksessa, niin siellä osaltaan sitten Finanssivalvonta vastaa, mitä se on tehnyt asian hyväksi. Se on edellyttänyt pankeilta tiettyä saavutettavuutta ja myös kertoo, että tämän vuoden aikana selvitetään valvonnan kautta pankkien käytäntöjä ja palvelutarjontaa peruspankkipalveluissa. Ja tullaan taas sitten, kun tulee tämä pankkipalveluselvitys, katsomaan, miten se on.

Kuulin muuten terveisiä Tampereelta juuri tänään, että siellä kansalaiset kyllä ovat kiinnostuneita asioista. Kansalaisjärjestön tilaisuudessa, missä oli puhuttu juuri näistä peruspankkipalveluiden saatavuudesta, oli sata ihmistä koolla, ja osa ei ollut mukaan tilaisuuteen edes mahtunut. Kun tiesin sen, niin pidin tärkeänä, että siellä on myös Finanssivalvonnan edustaja kertomassa näistä käytännöistä, ja sitä kautta uskoisin, että on syytä myös meillä eduskunnassa käydä tätä keskustelua ja miettiä, miten edistämme tasa-arvoa digimaailmassa.

17.51 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Nostan vielä yhden asian tästä kertomuksesta esiin, nimittäin teeman numero kuusi, mitä käsitellään sivulla 68, eli kryptovaluuttojen nykytilanne ja sääntelyhaasteet. On tietysti hyvä, että tässä kertomuksessa on nostettu tämä teema esiin näin näkyvästi, mutta sitten kun katsoo sitä varsinaista sisältöä, niin siellä todetaan, että näitten virtuaalivaluuttojen kaupankäynti on käytännössä jäänyt ainoaksi käyttömuodoksi mutta varsinaista hyötyarvoa niillä ei ole. Tämä on suorastaan pikkuisen ikävästi sanottu ja sanoisin, että jopa faktapohjalta väärin, jos ajatellaan esimerkiksi vaikka kehitysmaita, missä ei ole tällaista pankkijärjestelmää, oikeastaan monella ihmisellä ei ole pankkitilejäkään, niin on osoittautunut, että tällaiset teknologiset ratkaisut voivat olla aivan hyviä maksuvälineinä.

Samoin esimerkiksi Huoltovarmuuskeskus omassa skenaariotyössään on nostanut lohkoketjuteknologiat ja virtuaalivaluutat yhdeksi tällaiseksi tulevaisuuden asiaksi. Samaten käsittääkseni tulevaisuusvaliokunta puhuu näistä. Monet pankit — jotka muuten ovat myös mukana tässä eurojärjestelmän Target 2 -järjestelmässä — ovat kiinnostuneita tällaisesta järjestelmästä, tekemään kansainvälisiä tilisiirtoja, mitkä voivat tapahtua hyvinkin nopeasti. Sikäli kyllä kannustaisin, että tätäkin teemakokonaisuutta käsiteltäisiin avoimemmin ja nimenomaan liiketoimintamahdollisuuksien ja niiden ekosysteemien kehittämisen näkökulmasta samaan tapaan kuin esimerkiksi Baltian maissa. Virossa ja Liettuassa on otettu paljon aktiivisempi ote näihin, ja uskon, että se kannattaakin heillä. Kannattaisin kyllä, että tätä kohtaa uudelleenarvioitaisiin aika kokonaisvaltaisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Tätä asiakohtaa varten varatut 45 minuuttia alkavat olla nyt käytetty — ja ylitetty. Myönnän vielä edustaja Koskille puheenvuoron, mutta loput puheenvuorot on pakko ottaa sitten lopuksi.

17.53 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Sopii hyvin tuohon edustaja Puiston jatkoksi, nimittäin jotensakin 180 astetta päinvastaisesta kulmasta kryptovaluuttojen tarkastelua. Tämä on sinänsä hyvä, että tässä on näitä teematarkasteluja ajankohtaisista kysymyksistä, ja ihan informatiivisella tavalla kytketty.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Juuri tätä kryptovaluuttajaksoa pitäisi laventaa liittyen siihen, että mihin niitä nykyisiä järjestelyjä käytetään. Suurin käyttötarve tai havaittu käyttöhan on ollut sitä, että tulee ikään kuin Sveitsin ylikorostetun pankkisalaisuuden nostaminen toiseen potenssiin, että tällaista harmaata ja osin mustaa rahaa pimitetään kryptovaluuttoihin.

Toinen, mikä on sitten taas huolestuttava piirre juuri tässä rahamarkkinoiden tilanteessa on se, että kun pörssikurssit todennäköisesti lähtevät laskuun, niin sitten haetaan näitä vaihtoehtoisia sijoituskohteita. Kullan arvo on noussut epäterveen korkealle, ja yhtenä sitten tulevat nämä kryptovaluutat, ja peli sillä mahdollisella arvon nousulla voimistuu.

Se, mikä tästä puuttuu, on juuri sen arviointi, että minkälaisia hättävärehtöjä tällä on. Näiden kielteisten pelailuilmioiden ohella on sitten tämä iso erityisesti lohkoketjuteknologiaan liittyvä kysymys, että se on valtava energian hassaaja, siinä pistetään isoja tietokoneilyjä pyörimään ikään kuin turhan takia, jotta pystytään salausjärjestelmät pitämään yllä. Se sähkökäyttöhan on todella valtavaa, että ihan ilmastopoliittisista syistä pitäisi katsoa sitten, että jos niitä laajemmin sallitaan, niin minkälaisella teknologialla ne toteutetaan, jotta ei kuluteta luonnonvaroja ihan hukkaan.

Mutta varsinainen puheenvuoroni koskee tätä, johonka jo edustaja Sarkkinen ja muut ansiokkaasti ovat kiinnittäneet huomiota: kotitalouksien ylivelkaongelmat ja niiden välttämisen.

Suomen Pankki on noin sivusta seuraten ihan kiitettävästi kiinnittänyt huomiota tähän asuntolainoituksen ongelmaan, että meilläkin joskus voi tulla se tilanne niin kuin Ruotsissa ja monissa muissa maissa, että tulee sitten nopea kymmenien prosenttien asuntojen arvon leikkaus, ja silloin nämä 80—100 prosentin pitkäaikaiset, tosi pitkäaikaiset, asuntolainat muodostuvat todella raskaiksi. Tämän ennalta ehkäisemiseksi on joitakin askelia otettu, mutta vielä enemmän tarvitaan valistusta ja varoitusta ja suoria rajoituksia pankkien mahdollisuuksiin tällaisiin lähes sataprosenttisiin lainoituksiin.

Mutta sitten se isoin kansanosaa koskeva huoli on juuri siitä pikavippien ja vastaavien laajenemisongelmasta, joka kohdistuu useimmiten pienituloisimpiin kansanosiin. He maksavat kaikista korkeimpia hintoja rahasta sekä korkoina ja viivästyskorkoina että sitten erilaisina maksuina, ja ulosottoon mennessä vielä se kertaantuu kaksinkertaiseksi. Tarvitaan todella voimakasta Takuusäätiön kaltaisten toimintojen lisäämistä, talous- ja velkaneuvonnan kehittämistä ja yhdistämistä näihin suoriin korjaustoimiin, millä voidaan muuntaa ihmisten pikavippejä ja korkeakorkoisia velkoja kohtuukorkoisiksi pankkilainoiksi tai vastaaviksi juuri näiden takuujärjestelyjen avulla tai ylipäänsä sillä, että kootaan isosta määrästä korkeakorkoisia pienehköjä velkoja isompi, hallittava velka. Tässä yhteiskunnan toimet eivät ole olleet läheskään riittäviä.

Nyt viime viikkoina esillä ollut Veikkauksen toimintaan ja ongelmapelaamiseen liittyvä pikavippien käyttö on sekin yksi osa sitä ongelmaa, mutta tämä on yhteiskunnallisena ongelmana vielä moninkertainen, kun otetaan se koko kenttä huomioon, tämä ihmisten joukko, joilla on maksuvaikeuksia ja joiden pienet ja isommat velat kasautuvat kohtuuttoman kalliiksi luottosuhteiksi.

Kannustan, että myös pankkivaltuuston ja Finanssivalvonnan toiminnassa kiinnitetäisiin tähän normaalin rahoitusmarkkinan ikään kuin lieveilmiöön voimakkaammin huomiota ja haetaan korjaustoimia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annan vielä vastauspuheenvuoron edustaja Lindtmanille, joka toimi tämän asian esittelijänä. Minuutti.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

17.58 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa erittäin hyvästä, monipuolisesta keskustelusta. Voin yhtyä kiitoksiin tästä kertomuksesta. Se on erittäin hyvä. Toistan, että valitettavasti en voi ottaa kunniaa itselleni, mutta ehkä se meitä kirittää, kirittää tätä uutta pankkivaltuustoa jatkamaan.

Tässä on varmasti teemoja, jotka tulevat pysymään agendalla. Yksi on tämä kotitalouksien velkaantuminen. Siellä todella on niin, että vaikka tästä nykyisestä luottokannasta suurin osa on näitä asuntoihin kohdistuvia, perinteisiä asuntolainoja, niin nopeimmin kasvavat taloyhtiölainat ja kulutusluotot ja siellä vielä näiden luottolaitosten ulkopuolella tapahtuvat erilaiset digitaaliset tai muut luotot. Tähän on syytä kiinnittää huomiota ja sitten samalla pitää huoli, että jos tehdään uusia makrovakaustoimia, enimmäisvelkakatto, lyhennysvelvoite tai enimmäislaina-aika, niin pitää pitää huoli, että siinä pysyy tasapaino pitkän aikavälin näkymän ja lyhyen makrovakauden välillä.

Jatketaan keskustelua kryptovaluutoista.

Vielä tuosta kestävyysvajeesta ehkä haluaisin yhden sanoa: Suomen talouden pitkän aikavälin näkymistä, niin kuin siellä todetaan, aika iso osuus on julkisten palvelujen tuottavuudella, ja tässä on haastetta varmasti hallitukselle tässä sote-uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta, ja pyritään jatkossakin yhtä hyviin kertomuksiin kuin nyt nähty.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä hyvä keskustelu ja asian käsittely jatkuvat, mutta nyt ne keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.00.

Keskustelua jatkettiin kello 18.55.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä.

18.55 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa puhemies! Näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa tämän asian tiimoilta, kun puhuttiin näistä negatiivisista koroista, kannettiin huolta siitä, että kuluttajan tai pankkiasiakkaan ei pitäisi joutua maksamaan siitä, että hän tallettaa rahaa pankkiin. Olen kyllä hyvin pitkälle samaa mieltä. Tosin tässä Suomi on kansainvälisen talouden, globalisaation mukana matkassa, ja siinä suhteessa pankitkin joutuvat tekemään päätöksiä siltä pohjalta, mikä on rahan hinta heille.

Se, mitä nyt haluan tässä todeta, liittyy vähän tämmöiseen talouskasvatukseen, taloustietoon. Olen itse historian ja yhteiskuntaopin opettaja, ja varsinkin nuorten mutta aikuisienkin on hyvä tietysti aina huomata se, että tällä hetkellä, kun inflaatio on noin 1 prosentin luokkaa, ja jos talletuskorot ovat keskimäärin nolla prosenttia, niin käytännössä kuluttaja maksaa joka vuosi siitä, että ne rahat ovat siellä tilillä — tai ei maksa siitä, että ne ovat siellä tilillä, vaan menettää joka vuosi sen inflaation verran siitä tallettamastaan rahasta ostovoimaa.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

18.56 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa kun tunti sitten käsitelimme tätä samaa aihetta, niin siinä nousivat vielä virtuaalivaluutat esille ja siinä täytyi pyytää vastauspuheenvuoroa, mitä silloin aikarajoitteista johtuen en saanut, eli palaan sen takia tähän asiaan vielä.

Edustaja Johannes Koskinen nosti siinä ihan asiallisestikin eräitä epäkohtia, mitä liittyy virtuaalivaluuttoihin, esimerkiksi tämä laskentatehon vaatima energia, ja sitten toisaalta hän viittasi harmaaseen talouteen ja myös spekulatiivisiin ilmiöihin, mitä on tapahtunut näiden osalta. Sanoisin, että niissä on ihan perää mutta ei kuitenkaan ihan kokonaan. Kyse on myös siitä, minkälaista sääntelyä me kehitämme, ja toisaalta myös siitä teknologian nuoresta iästä. Nämähän ovat vasta noin kymmenen vuotta vanhoja teknologioita ja kehittyvät hyvin nopeasti.

Jos minä nyt jatkaisin vielä sitä edustaja Koskisen listaa, niin on myös ongelmia teknisen käytettävyyden, tietoturvan suhteen. On ilmennyt erilaisia väärinkäytöksiä esimerkiksi näiden virtuaalivaluuttojen liikkeellelaskussa. Niitä on tietysti satoja ellei tuhansia projekteja hyvin erilaisilla motiiveilla, hyvin erilaisilla tarkoituksilla, ja totta kai näihin pitää kehittää sääntelyä, ja hyvää sääntelyä. Sen takia minä nimenomaan kannustaisin, että kun pankkivaltuusto on tehnyt tällaisen kertomuksen, mikä menee nyt sitten ilmeisesti talousvaliokuntaan käsiteltäväksi, lähdetään kehittämään sääntelyä, mikä sopii myös näiden teknologioiden ja liiketoimintamallien kehittämiseen jatkossa. Meidän kannattaisi ottaa mallia erilaisista maista ja tehdä ihan tällaista neutraalia vertailua, ottaa näitä erilaisia maita esiin, kuten esimerkiksi Sveitsi, Liettua, Yhdysvallat, Hongkong ja niin edespäin, katsoa, minkälainen sääntely voisi olla sellaista, mikä pureutuu näihin epäkohtiin mutta silti avaa näitä kehittämismahdollisuuksia tälle teknologia-alalle. Sikäli toivon, että kun jatkossa saatetaan esimerkiksi päivittää lakia pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, niin sitä varten on sitten tehty tällaista kansainvälistä vertailua ja sääntelyjen kehittämistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.01 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin suomalaisen ruoan päivää, ja me suomalaiset todella olemme onnekkaita, ehkä onnekkaampia kuin osaamme ajatella-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

kaan, koska saamme nauttia maailman parasta ja puhtainta ruokaa. Tässä tietysti on tärkeä osa sillä, että me elämme maassa, jossa on maailman puhtain ilma, ja meillä on puhdas maaperä, puhtaat vedet ja myös luonnon olosuhteet, jotka mahdollistavat sen, että kun meillä viljellään, niin kasvin terveys jo lähtökohtaisesti on hyvä. Meillä tarvitsee käyttää vähän esimerkiksi torjunta-aineita, jotka sitten jääminä aiheuttaisivat sitä, että ruoka ei olisi niin puhdasta ja tasokasta kuin mitä se meillä Suomessa on. Eli olemme todella onnekkaita.

Olosuhteet kuitenkin muuttuvat haastavammiksi. Kansainvälinen kauppa lisääntyy. Toisaalta ilmaston muuttuessa myös erilaiset taudinaiheuttajat vaarantavat tämän suomalaisen hyvän kasvinterveystilanteen, ja tässä mielessä on tärkeää, että lainsäädäntö pidetään ajan tasalla, jotta voimme jatkossakin pitää huolta siitä, että me saamme syödä tässä maassa maailman parasta ruokaa.

Tässä mielessä on erittäin perusteltua, että tällainen lakiesitys tuodaan, ja, puhemies, esityksen mukaan se on järkevää tuonne maa- ja metsätalousvaliokuntaan lähettää. Lupaan, että ainakin omasta ja kokoomuksen puolesta tulemme sitten siellä tarkasti asiaa valiokunnassa käsittelemään, jotta saamme hyvän lain.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 15/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tähänkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.03 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tiedämme kaikki varsin hyvin tässä salissa Britannian tilanteen ja mahdollisen eron Euroopan unionista. Tilanteet Britanniassa tuntuva vaihtuvan ihan päivittäin, niin kuin tällä viikolla on saatu huomata.

Selvää on, että eroon EU:sta, erityisesti sopimuksettomaan eroon, on pitänyt valmistautua huolellisesti myös täällä Suomessa. Kaikkia vaikutuksia on ollut vaikeaa edes arvioida, mikäli sopimukseton ero toteutuisi. Tärkeintä kaikesta on kuitenkin pyrkimys siihen, että erotilanteessa suojataan yksilöitä, jos sopimukseton ero tulisi voimaan. Haittavaikutuksia pitää minimoida.

Tämän kansaneläkelain väliaikaisella muutoksella turvattaisiin noin 320:n Britanniassa asuvan kansaneläkelain mukaisia etuuksia saavan tilanne ja etuuksien jatkuminen vuoden ajan EU-eron jälkeen. Eläkkeen maksun katkeaminen heti EU-eropäivää seuraavan kuukauden alusta olisi nykyisin mukaisesti täysin kohtuutonta. Vuoden maksuaika luo turvaa

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

etuuksien saajille, joista 80 prosenttia on naisia. Mutta kuten jo sanoin, tilanteet Britanniassa vaihtelevat. Viimeisimmän tiedon mukaan näyttää siltä, että sopimukseton EU-ero Britanniassa on muuttunut epätodennäköiseksi — viimeisen päivän aikana.

Käytän tämän puheenvuoron lähinnä siksi, että on hyvä huomioda, millaisia ihmisten käytännön arkeen vaikuttavia asioita EU:sta ero voi todellisuudessa aiheuttaa, erityisesti tietysti eroavissa maissa asuvien ihmisten arjessa. Tällä hetkellä kuitenkin näyttää siltä, että EU:hun liittyjiä olisi enemmän kuin sieltä pois pyrkiviä.

18.05 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys erittäin perustellusta lainsäädännöstä, jolla turvataan tämän joukon asema, joka siellä Britanniassa nyt sitten mahdollisen sopimuksettoman EU-eron jälkeen asuu ja joka on oikeutettu näihin Suomesta maksettaviin etuuksiin.

Täytyy sanoa, että kun viime päivinä varmasti jokainen tahoillamme olemme tarkasti seuranneet Britannian poliittista keskustelua, sen elävyyttä ja nopeatempoisuutta, niin ehkä tuota puheenvuoroa varatessa itsekkin vähän toivoin, että täällä saattaisi olla vielä enemmän keskustelua siitä, mikä meidän tarkka tilannekuvamme tällä hetkellä Britannian osalta on, ja että toisaalta sitten saattaisimme kuulla ehkä jopa valtioneuvoston jäseniltä heidän näkemyksiään. Suomi on kuitenkin tällä hetkellä EU:n puheenjohtajamaa, ja vaikka tietysti tällä hetkellä tapahtumien keskiö on siellä Lontoossa, niin varmasti meidänkin ministeriellämme täytyy olla hyvä käsitys siitä, mitä tuleman pitää ja toisaalta minkälaisia eri skenaarioita nyt sitten nämä viime päivien tapahtumat ovat EU:n näkökulmasta luoneet.

Mutta ehkä tässä nyt esityksellä ja päiväjärjestyksessä on niin tärkeitä muita asioita, että menemme sitten keskustelemaan niistä eteenpäin, ja tuossa kyselytunnillahan käytiin läpi monia semmoisia hyvin konkreettisesti, suoraan Suomeen vaikuttavia asioita. Hyvää keskustelua sinänsä — mutta haluan sen vain sanoa, että kyllä tämä brexitin mahdollisuus on niin megaluokan asia Suomen kannalta, että ehkä puhemies voisi harkita vaikka sitä, olisiko ajankohtaiskeskustelu tai sitten muu menettely se, millä eduskunta pääsisi laajasti sekä käymään keskustelua tästä että saamaan informaatiota näistä viime hetken tilanteista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2018

Kertomus K 4/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 2/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Keskustelu

18.08 **Mia Laiho kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen sivistysvaliokunnan mietinnön, koska toimin alkukaudesta sivistysvaliokunnan puheenjohtajana. Nykyään siinä on Paula Risikko, mutta tämä käsiteltiin alkukaudesta, ja Eduskunnan kirjaston kertomus käsittelee vuotta 2018.

Sivistysvaliokunta korostaa, että kirjastoilla on yhteiskunnassamme aina ollut tärkeä ja monipuolinen sivistystehtävä. Kirjastojen toiminnalla edistetään väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin sekä monipuoliseen tietoon. Julkisen tutkimuskirjaston kirjasto on Suomessa myöskin ainutlaatuinen.

Kirjaston aineiston mitattavissa olevat käyttömäärät olivat vuonna 2018 edellisten vuosien tasolla, mutta sekä kirjallainojen että kävijöiden määrät ovat huippuvuosia alemmat. Tämä on luonnollista, koska yhä enemmän ollaan siirretty digitaaliseen tiedonhakuun. Tieto- ja itsepalveluyhteiskunnassa tiedon ja aineiston äärelle pääsee nykyään helposti, jolloin kirjastoon tullaan hakemaan yhä enemmän vaativaa asiantuntijuutta ja neuvontaa ongelmatilanteisiin. Kirjastossa käydään siksi takavuosia vähemmän, mutta toimeksiannot ovat entistä haastavampia. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kirjaston henkilökunnan osaamista kehitetään vastaamaan toiminta- ja tietoympäristön jatkuvaa muutosta ja että tiedotamalla keskeiset palvelutarpeet kirjasto voi jatkossakin parhaalla mahdollisella tavalla tavoittaa asiakaskuntansa.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan kirjasto on tilana pääosin esteetön. Varsinaisen esteettömyyden lisäksi on syytä painottaa myös palvelujen entistä laajempaa saavutettavuutta, jonka yhteydessä on muun muassa arvioitava verkkopalvelujen käytettävyyttä.

Valiokunta pitää erittäin hyvänä kirjaston käynnistämää kirjastojärjestelmän hankintayhteistyötä muiden tieteellisten kirjastojen kanssa sekä tapahtumayhteistyötä keskustakirjasto Oodin kanssa. Kirjasto on ollut mukana eduskunnan avoimen datapalvelun kehittämisessä, ja palvelu on avattu käyttöön kesäkuussa 2018. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämän datan hyödyntämistä kehitetään sekä eduskunnan että laajemmin koko yhteiskunnan tarpeisiin.

Kertomusvuonna 2018 kirjasto oli aktiivisesti mukana eduskunnan päätöksenteon tietotukihankkeessa, jossa kartoitetaan lainsäädäntötyön tiedontarpeita ja kehitetään saadun käyttäjätiedon avulla palveluja, kuten kirjaston tietopalvelun tarjoamaa säädösvalmistelun tietotukipalvelua ja eduskunnan elektronista kirjastopalvelua. Valiokunta korostaa tutkitun tiedon merkitystä poliittisen päätöksenteon perustana ja pitää erittäin tärkeänä, että tietotukihankkeen yhteydessä kehitetään uusia tietotuotteita, joilla kirjasto voi nykyistä paremmin tarjota valmiiksi arvioitua tietoa lainsäätäjien käyttöön. Kirjaston nykyiset tietopaketit ovat jo sellaisenaan hyvä ja oikeansuuntainen alku. Sivistysvaliokunta pitää erittäin huomionarvoisena myös sitä, että kertomusvuoden aikana kirjaston veteraanikansanedustajien muistitietoarkisto nimettiin Vuoden arkistoteoksi pohjoismaisen Arkistojen päivän yhteydessä. Muistitietoarkisto on kansainvälisestikin ainutlaatuinen, ja siihen sisältyy jo vajaat 430 haastattelua.

Kertomuksen sekä saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta arvioi, että kirjasto on toiminut menestyksekkäästi palvelutehtävissään ja että kirjastoa on vuonna 2018 hoidettu hyvin.

Valiokunta kuuli johtaja Antti Virrankoskea Eduskunnan kirjastosta.

18.12 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Nostan kaksi asiaa tästä valiokunnan mietinnöstä esille. Molemmat ovat kiitoksia eduskunnan hienosti toimivalle kirjastolle ja samalla myöskin kehotuksia ja kannustusta jatkaa kehittämistyötä.

Ensinnäkin: Hienoa, että kirjaston palvelut ovat enimmäkseen esteettömiä, ja erinomaista on, että kirjastolla on halu ja tahto kehittää myös saavutettavuutta. Saavutettavuudellaan tarkoitetaan verkkopalveluita, sovelluksia ja julkaisuja sekä palvelujen saavutettavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua. Selkokielen käyttö on yksi keskeinen tekijä saavutettavuudessa, ja olen sitä mieltä, että tässä selkokielen käytössä meillä kaikilla on vielä tekemistä tässäkin talossa ja siinä olisi paljon oppimista jokaisella meistä. Toivon, että Eduskunnan kirjasto olisi omalta osaltaan myös esimerkkinä siitä, miten selkokielen käyttöä voitaisiin lisätä.

Toinen huomionarvoinen asia valiokunnan mietinnössä on maininta siitä, että kirjasto on aktiivisesti mukana eduskunnan päätöksenteon tietotukihankkeessa, jossa kartoitetaan lainsäädäntötyön tiedon tarpeita ja kehitetään saadun käyttäjätiedon avulla palveluja, kuten kirjaston tietopalvelun tarjoamaa säädösvalmistelun tietotukipalvelua ja eduskunnan elektronista kirjastopalvelua. Sähköisten kirjastopalveluiden kehittämisen johtajajatkuseksi on saatava entistä paremmin tietoa ja aineistoa päätöksentekijöiden tarpeisiin oikea-aikaisesti ja helposti käytettävässä muodossa.

Olen valiokunnan tavoin pitkään korostanut päätöksenteon perustana tutkittua tietoa, ja siksi on tärkeää, että tietotukihankkeen yhteydessä kehitetään uusia tietotuotteita, joilla kirjasto voi nykyistään paremmin tarjota valmiiksi arvioitua tietoa lainsäätäjien käyttöön. Kirjaston nykyiset tietopaketit ovat jo sellaisenaan hyvä ja oikeansuuntainen alku, ja tässä asiassa on viime vuosien aikana menty erittäin paljon eteenpäin ja ihan jopa isoin harppaus.

Täällä eduskunnassa tulisi korostaa nykyistä enemmän näyttöön perustuvan päätöksenteon merkitystä lainsäädäntötyössä, ja meidän kansanedustajien tulisi vaatia tutkimusnäytön hyödyntämistä. Mutta toisaalta jokaiselle kansanedustajalle pitäisi tehdä myöskin mahdollisimman helpoksi saada käyttöönsä kustakin käsiteltävästä asiasta pätevä ja uusi tutkimustieto. Tämän mahdollistamiseksi tarvitsemme tahon, joka tekee luotettavasta tutkimustiedosta myös meta-analyysseja eli kokoaa tiedon yhteen helposti luettavaan muotoon. Tämä on tietysti iso asia, mutta toivoisin Eduskunnan kirjastolta löytyvän voimavaroja myös tämänkaltaiseen kehittämistyöhön jatkossa. — Kiitos.

18.15 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Haluan itsekin esittää lämpimät kiitokset kirjaston hallitukselle ja kirjaston henkilökunnalle ylipäättään hyvin tehdystä työstä ja myöskin tästä kertomuksesta, joka hyvin avaa Eduskunnan kirjaston merkitystä. Tämä merkitys ei ole pelkästään meille eduskunnalle vaan koko kansalle. Niin kuin tuossa kertomuksessa todetaan, esimerkiksi tutkijat ja toimittajat käyttävät näitä kirjaston palveluita, ja tällä tavalla kirjaston yhteiskunnallinen tehtävä on hyvin merkittävä.

On hienoa, että kirjastolla on tällainen linja, että pyritään tiedon avoimuuteen ja saatavuuteen ja siihen, että tietoa ja nimenomaan faktoja olisi mahdollisimman helposti saatavilla. Se on koko meidän yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeää, koska, niin kuin olemme varmastikin kaikki kuulleet, monesti yhteiskunnallisissa keskustelussakin saatetaan esittää tällaisia heittoja, sellaisia ehkä perusteettomiakin mielikuvia, ja meillä pitäisi kuitenkin aina päätöksenteossa pohjata faktoihin ja tuoda niitä esille, ja näiden faktojen ja faktapohjaisen keskustelun edistämisessä Eduskunnan kirjastolla onkin suuri ja tärkeä tehtävä. Tätä

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

kirjaston kehittämistä kannattaa jatkaa, ja on tärkeää, että kirjastolla on riittävät henkilöresurssit siihen, että tätä tärkeää työtä pystytään jatkamaan.

Myös se on tärkeää, että jokaisella kansalaisella — vaikkei olisikaan tutkija tai toimittaja — on tietoa saatavilla ja jokainen myöskin tietää, mistä sitä tietoa sitten lähteä hakemaan. Jos ajattelemme meidän lapsia ja nuoria, niin jos he haluavat jostakin saada tietoa, niin he ottavat käteensä älypuhelimien ja alkavat siitä sitten etsiä, ja siksi on tärkeää, että näitä digitaalisia palveluita kehitetään, niin kuin tässä kirjaston kertomuksessa todetaan.

Toivoisi, että me yhteiskunnalliset päättäjät mutta myös kaikki kansalaiset olisimme sillä tavalla lapsille ja nuorille esimerkkeinä kirjaston käyttäjinä, että käyttäisimme kirjastoa ja puhuisimme siitä ja toisimme sitä esille. Esimerkiksi lapselle aivan mainio ja edullinen lahja on se, että ottaa lapsen mukaan kirjastoon ja viettää vaikkapa lukuhetken lapsen kanssa kotona. Sillä tavalla me näitä uusia sukupolvia sitten jo opetamme käyttämään kirjastoa ja edistämme sitä, että myöskin sitten tämä meidän yhteiskunnallinen keskustelumme perustuisi tutkittuun ja punnittuun tietoon eikä mielikuviin.

18.18 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Laiholle esittelystä ja Mäkisalo-Ropposelle ja Aittakummulle tähän mennessä puheenvuoroista.

Lukutaito on todellakin tärkeä asia, ja se on yksi kallisarvoisimmista lahjoista, mitä vanhemmat voivat lapselleen antaa, että he opettavat kirjojen käyttöön ja lukemiseen ja kirjastojen käyttöön.

Kävijämääristä tässä on puhuttu. Se on yleinen trendi, että kirjastojen kävijämäärät ovat pienen paineen alla. Toisaalta sitten taas, niin kuin tässä on todettu, tämä digitaalisuus on se toinen puoli, ja siitä tullaan siihen, mikä sen käynnin tai digilainauksen merkitys on, tullaan vaikuttavuuteen, ja sen mittaaminen on hankalampaa. Olettaisin, että vaikuttavuus on aika iso. Esimerkiksi tietopalvelun käyttö: 1 400 käyttökertaa. Osa näistä on erittäin laajoja, voi edellyttää useammalta asiantuntijalta useamman päivän työpanosta. Siinä ollaan juuri sen asian ääressä, minkä edustajat ovat tässä maininneet, että oikeata tutkittua tietoa pitää olla saatavilla eikä vain tämmöistä klikkijournalismia.

18.19 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa eduskunnan puhemies! Eduskunnan kirjaston kokoelma saa vuodesta toiseen kiitosta. Kirjaston pitkä historia tällaisena oman alansa keskuskirjastona näkyy ja asettaa jatkoonkin paljon odotuksia. Tutkimuskirjastona Eduskunnan kirjasto on alallaan ainutlaatuinen, ja aivan kuten edustaja Aittakumpu totesi, niin politiikan tutkijoiden lisäksi myös toimittajat käyttävät kirjaston aineisto-, sisältö- ja asiantuntijapalveluita. Tämä ilman muuta edesauttaa laadukasta ja faktapohjaista poliittista keskustelua ja tuo esiin myös kirjaston vaikuttavuutta.

Kertomusvuonna Eduskunnan kirjasto oli aktiivisesti mukana kanslian strategian mukaisessa palveluiden kehittämistyössä ja myös käynnistämässä tieto- ja viestintäosaston vastuulla olevaa tietotukihanketta. Kirjaston vuoden kohokohta oli hieno, siis veteraanikansanedustajien muistotietoaarkiston nimeäminen vuoden arkistoteoksi pohjoismaisen Arkistojen päivän yhteydessä. Myös perusteet olivat jyhkeät — kansainvälisesti ainutlaatuinen, laaja, edustava ja näin arvokas lisä ilman muuta politiikan historiaan ja ylipäätään politiikan tutkimukselle.

Kirjasto on edennyt vuosille 17—20 asetetun kirjaston palvelustrategian mukaisilla painopistealueilla erinomaisesti. Kirjastot ylipäätään sekä täällä eduskunnassa että kaikkialla

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

ovat, kuten täällä on todettu, kansalaisten peruspalvelu. Se on peruspalvelua aivan kuten vaikkapa opetus tai terveydenhoito ovat. Me kaikki varmasti asioimme kirjastossa, lainaamme kenties kasan kirjoja emmekä ehkä mieltä juuri sen enempää, miten tällainen kaikki on ylipäättään mahdollista. Me olemme kenties tottuneet siihen, että saatavilla on kirjasto, josta voimme halutessamme hakea sitä, mitä tarvitsemme. Kirjastot ovat tärkeä osa yhteisöämme, ja me suomalaiset kyllä arvostamme kirjastolaitoksemme korkealle.

Kirjan päätyminen sinulle tai minulle ei tietysti olisi mahdollista ilman asiantuntevaa ja osaavaa henkilökuntaa niin täällä eduskunnassa kuin kaikkialla kirjastoissa. Kirjastoissa tehtävällä työllä taataan, että kansalaisilla pysyvät ne kulttuurin peruspalvelut, jotka tekevät jokapäiväisestä arjestamme hiukan paremman, ovat osa perusopetustamme sekä ennaltaehkäisevät myös monia sosiaalisia ongelmia. Kirjaston ja kirjastojen merkitys ei ole siis pelkästään kirjojen lainaaminen. Kirjastojen merkitys tällaisen kulttuurisen pääoman synnyttäjänä ja alueellisen sivistyksen ja perinteen vaalijana on kiistaton.

18.23 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kuten tuossa sivistysvaliokunnan mietinnössä korostetaan, kirjastoilla on yhteiskunnassamme aina tärkeä ja monipuolinen sivistystehtävä ja kirjastojen toiminnalla edistetään väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja monipuoliseen tietoon. Me voimme olla ylpeitä Eduskunnan kirjastosta, joka kuuluu siis eduskunnan kansliaan ja palvelee eduskuntaa toimialaansa kuuluvien tavoin ja toimii eduskunnan keskusarkistona ja julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä keskuskirjastona.

Voi sanoa, että tämä meidän kirjastomme todella on ainutlaatuinen. On totta, että siellä ovat jonkin verran lainaustarpeet vähentyneet ja että siellä ei niin paljon käyntejä ole, mutta niin kuin tässä todetaan, paljon on kuitenkin toimeksiantoja. Mielestäni on hienoa, että kansanedustajat ovat oppineet käyttämään kirjastoa hyvin monipuolisesti ja samoin meidän virkamiehet. Sieltähän saa hyvin paljon apua.

Kiitan myös Eduskunnan kirjaston henkilöstöä siitä palvelualttiudesta ja siitä osaamisesta, mikä heillä on: ei oikeastaan mikään kysymys jää vastaamatta, kun heiltä jotain kysyy. On erittäin tärkeää, että siellä on kuitenkin samalla uudistunut tämä kirjastotoiminta, ja siinä mielessä se on todella hienoa. Elikkä kiitos edustaja Laiholle, joka toimi silloin valiokunnan puheenjohtajana: tämä mietintö on erinomainen.

Sitten yleensä kirjastojen tehtävästä. Jos ajatellaan, niin kyllähän se on innovatiivinen asia. Me olemme aikanamme keränneet sata tällaista sosiaalista innovaatiota yksiin kansiin, ja voi sanoa, että kirjasto on kyllä yksi tällainen sivistyksen innovaatio. Meillä on pystytty säilyttämään maksuton kirjasto, ja kirjasto siitä huolimatta, että meillä ovat digitalisoituneet nämä materiaalit ja paljon luetaan pädiltä, on säilyttänyt oman paikkansa Suomessa ja sivistyksen kehtona, voisi sanoa. Kirjastot ovat pystyneet pitämään yllä myöskin uusia tuotteita. Siellä on erilaista urheiluvälinelainausta ynnä muuta. Voi sanoa, että kirjastot ovat kyllä oikeastaan tällaisia sivistyksen kehtoja.

Ja täytyy kyllä sanoa myöskin se, että kun minä olen itse pieneltä paikkakunnalta kotoisin, niin en itse olisi koskaan pystynyt opiskelemaan niin pitkälle kuin olen, jos ei olisi ollut kirjastoja, koska ei millään olisi ollut rahaa ostaa niitä kaikkia kirjoja, mitä esimerkiksi tohtorintutkintoon tarvitaan. Elikkä on erinomaisen hienoa, että meillä on kaikille mahdollisuus käyttää kirjastoja. Kiitos kirjastoista.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

18.26 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Asia, jota eduskuntalaisten kannattaa aina tuoda Eduskunnan kirjastosta esille, on se, että se on avoin kaikille kansalaisille, ei pelkää eduskunnassa työskenteleville. Tämä on asia, jota ihan kirkkaasti ei tuolla maakunnissa tiedetä: tänne saa tulla vierailemaan.

Sitten yksi asia, joka liittyy tähän kirjaston kertomukseen ihan tämmöisenä teknisenä juttuna: Jonkin verran on tullut palautetta siitä, pitäisikö sitä muuttaa, kehittää, tai ehkä suurin paine on siihen, pitäisikö sitä supistaa. Siinä on vähän historialliset syyt, niin että vertailtavuus säilyy, kun se pidetään samantyyllisenä. Itse olen sangen tyytyväinen tähän muotoon, mikä on. Toki sitä voidaan aina tarkastella.

Nostan vielä yhden muutoksen, joka kirjaston kävijälle ilmaantuu siinä vaiheessa, kun ulkopuolelta taloa tulee. Siellä on nykyään turvatarkastus. Se on auennut tällä viikolla. On tietysti valitettavaa, että yhteiskunta kehittyy siihen suuntaan, että kirjastoonkin täytyy tulla turvatarkastuksen kautta, mutta kun kävin tänään siellä haastattelemassa turvallisuusihmisiä, niin sanoivat, että siihen ei mene kuin minuutti tai kaksi. Tietysti kysymys on siitä, että tässä talossa työskentelevien ja vierailevien ihmisten turvallisuus halutaan kaikissa tilanteissa varmistaa. Tämä pieni muutos tässä on nyt pakko hyväksyä, kun yhteiskunta tähän suuntaan menee.

Kirjastolaki tuli voimaan 2017. Tässä on puhuttu maksuttomuudesta, ja kirjastolakia tehtäessä lain perusteluissa ja valiokunnan mietinnössä kiinnitettiin huomiota tähän maksuttomuuteen. Hyvä niin, siitä kannattaa pitää myös jatkossa kiinni.

Pientä tiedustelua tulee aina tehtyä kirjaston hallituksen puheenjohtajana, ja kanta-asakkailta aina välillä kyselen, miten palvelu toimii ja onko toivomuksia tai moitittavaa. Olen siinä suhteessa saanut kyllä kiitettävää palautetta henkilöstön osaavuudesta ja palveluالتیudesta. Yksi pitkäaikainen edustajakollega, joka siellä töitä tekee tutkijan roolissa, sanoi, että henkilökunnassa on kyllä eroa: toiset ovat ystävällisiä ja toiset ovat sitäkin ystävällisempiä.

18.28 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Eduskunnan kirjasto on sivistystekijä. Se tukee merkittäväällä tavalla demokraattista päätöksentekoa. On arvokasta saada valmiiksi arvioitua tietoa kansanedustajan työhön. Lämmin kiitos hyvästä raportista ja kirjaston mainiosta toiminnasta.

On hyvä, että kehitämme kaikkia kirjastoja, niin eduskunnan kuin muidenkin kirjastojen toimintaa, ajan tarpeiden mukaan kaikille avoimina kirjastoina, sillä kirjasto tuo meille sivistystä, yhteisyyttä, viisautta, jatkuvuutta ja järjestystä. Se on vakiintunut käytäntö säilyttää ja jäsentää tietoa, sanoi hiljattain Kai Ekholm, joka toimi Kansalliskirjaston ylikirjastonhoitajana viime vuoteen saakka.

Uutta tietoa voi luoda vain vanhan päälle ja vanhaa tietämällä. Tarvitsemme siksi myös tällaista vanhaa tietoa, tarvitsemme arkistoja. Meidän tulee tietää oma paikkamme ja eduskunnankin ja päätöksenteon paikka historiassa.

Kirjasto edistää monella tavalla myöskin lukutaitoa, joka antaa elämälle suuntaa. Monipuolinen lukutaito on kaiken oppimisen perusta. Se avaa ovia itsensä tuntemiseen, omien vahvuuksien löytämiseen, luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Tarvitsemme sitä, jotta voimme kehittää itseämme ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. Pidetään siksi kirjastot ilmaisina, kaikille avoimina.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 4/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

15. Lakialoite laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2019 vp Terhi Koulumies kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 16. asiasta. Päiväjärjestyksen 15. asian esittelypuheenvuoron pitää edustaja Koulumies ja 16. asian esittelee edustaja Laiho.

Keskustelu

18.31 Terhi Koulumies kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tämän aloitteen sisältö on lyhykäisyydessään se, että annettaisiin mahdollisuus esimerkiksi päiväkotien työntekijöitä palkkaaville tarkistaa näiden työntekijöiden rikostaustat joskus myös sen työsuhteen tai virkasuhteen keston aikana. Eli nythän sellainen mahdollisuus on olemassa, jos pysyvään työ- tai virkasuhteeseen palkataan uusi henkilö, mutta ehkä olisi syytä mahdollistaa tämmöinen tarkistus myös sen työ- tai virkasuhteen kulun aikana myöhemmin. Tämän lain tarkoitus on pääasiassa suojella lapsia esimerkiksi aikuisten heihin kohdistamalta hyväksikäytöltä.

Tämä on tavallaan lakiehdotus yhdessä Mia Laihon tekemän lakiehdotuksen kanssa, ja ne ovat niin kuin pari ja käsiteltävä tavallaan yhdessä. — Kiitos.

18.32 Mia Laiho kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään, että lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvitetäisiin myös lyhytaikaisissa työsuhteissa. Kuulimme edustaja Koulumiehen esityksen omasta lakialoitteestaan, joka liittyy siihen, että voidaan myöskin työsuhteen aikana tarkistaa, mutta tämä oma osuuteni liittyy myös lyhytaikaisiin työsuhteisiin, koska se on sellainen asia, mikä on ollut selkeä epäkohta työelämässä. Pysyvissä työsuhteissa rikosselvitysote tarkastetaan. Se vaaditaan alaikäisten kanssa työskenteleviltä työsuhteen alussa, mutta sitten on paljon lyhytaikaisissa työsuhteissa toimivia, joilta sitä ei vaadita.

Jos me ajattelemme nykyistä maailmanmenoa ja sitä, minkälaisessa ympäristössä meidän lapset ja nuoret elävät, niin voi hyvin ymmärtää sen, että meillä on paljon ihmisiä, jotka eivät ole hyväksi lapsille, ja jos me pystymme niillä toimin, joilla me vain voimme, suojaamaan lapsiamme, niin meidän on se tehtävä. Kun meillä kouluissa, päiväkodeissa ja erilaisissa muissa julkisissa tehtävissä ja yksityisissä toiminna toimitaan paljon alaikäisten kanssa, niin meidän pitää pystyä luottamaan siihen, että me voimme jättää lapsemme huolletta päivähoitoon, kouluun tai muuhun toimintaan.

Se, että ote tällä hetkellä vaaditaan vain pysyvissä työsuhteissa, voi itse asiassa edesauttaa sitä, että henkilöitä hakeutuu nimenomaan lyhytaikaisiin työsuhteisiin, hyppää työnantajalta toiselle, ja jos sitten palaakin taas saman työnantajan palvelukseen, niin ei siellä

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

taaskaan kysellä mitään, kun on kyse kuitenkin tämmöisestä lyhytaikaisesta sijaisuudesta. Mutta itse asiassa joku kaksi kuukauttakin on pitkä aika, ja myöskin sinä aikana voidaan saada paljon pahaa aikaiseksi sen lapsen elämässä. Samoin tällä saataisiin mukaan esimerkiksi seurakuntien leiritoiminnot ja muut, joissa ollaan kuitenkin työsuhteessa ohjaajina siellä, ja pystytään tämä harmaa alue kattamaan.

Rikossotteen hankkiminen maksaa 12 euroa, ja sen saa noin seitsemässä päivässä ja varmasti kiireellisissä tapauksissa nopeamminkin, eli kyse ei ole kustannuksiltaan suuresta asiasta. Tässä on kyse siitä, mitä asioita me arvostamme ja mitkä asiat me haluamme nostaa tärkeinä esille. Se on pieni byrokratialisella siellä työhönottamisprosessissa, mutta kun tämä, mikä koskee meidän lapsiamme, alaikäisiämme, heidän suojelemisekseen tehtäviä toimenpiteitä, niin se on todella, todella pieni asia. Niin kuin sanoin, tämä ei ole rahallisesti mikään merkittävä asia.

Toivoisin, että nykyinen hallitus voisi ottaa käsittelyynsä sekä tämän että Terhi Koulumiehen lakialoitteen ja antaa näille myönteisen tuen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän lyhyen vastauspuheenvuoron, edustaja Risikko.

18.36 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kaksi hyvää lakialoitetta. Silloin aikoinansa kun tuli tämä, että lasten kanssa työskenteleville tehdään rikostaustan selvitys, niin se on saanut kyllä kerta kaikkiaan erinomaisen, hyvän vastaanoton, ja sitä ei kukaan epäile — ja totean, että nämä tarkennukset ovat erittäin hyviä, mitä sekä Koulumies että Laiho ovat tehneet.

Tässä vain pyytäisin harkitsemaan myös sellaista, että myös vanhusten kanssa työskenteleville tulisi tällainen vastaava rikostaustan selvittäminen. Meillä on nimittäin todella paljon vanhusten hyväksikäyttöä siinä mielessä, että esimerkiksi esiinnyttään vaikka vapaaehtoistyöntekijöinä ja voidaan sitten hyödyntää ikäihmisten huonoa kuntoa. Meillä myös hyvin paljon rikosilmoituksia tehdään tämäntyyppisistä. Siitä syystä toivoisin, että tämä tulisi myös vanhuksille, kun meillä tällä hetkellä on tilanne se, että vanhuksille tarvitaan hyvin paljon työntekijöitä tulevaisuudessa. — Kiitos, puheenjohtaja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös edustajilla Essayah ja Kiuru tuntuu olevan halua debattiin, mutta mennään sen jälkeen puheenvuorolistaan. — Essayah ensin, ja Kiuru sitten.

18.37 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tämä lakialoite on ehdottoman tärkeä, mutta erityisesti halusin nyt kiinnittää huomiota tähän edustaja Risikon esille nostamaan vanhuksien kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen. Olen itse tästä viime kaudella tehnyt kirjallisen kysymyksen, ja silloinen oikeusministeri vastasi vähän ympäröivästä ja antoi ymmärtää, että tässä tulisi erinäisiä työelämän yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä, jotka saattaisivat nousta pinnalle ja muuta vastaavaa. Toivon, että tällä kaudella tämä asia etenisi, koska näitä tällaisia erilaisia väärinkäytöksiä, mitä vanhusten kanssa työskentelevillä on ollut, on noussut julkisuuteen suuri määrä.

Tässä yhteydessä haluan vielä muistuttaa siitä, että meillä on oikeus pyytää näitä vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka työskentelevät esimerkiksi vaikkapa urheilujärjestöissä tai

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

erilaisissa lasten kerhoissa ja vastaavissa, toimittamaan oma rikosotteensa, ja sitä kautta myöskin sitten valvoa, minkälaiset henkilöt tuolla lasten vapaa-ajalla työskentelevät.

18.38 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä edustaja Laihon ja Koulumiehen lakialoitteet ovat kannatettavia tavoitteiltaan, ja toivotaan, että ne etenevät. Samoin edustaja Risikon ja Essayahin huomio vanhuspuolesta — juuri näin.

Ensimmäisellä vaalikaudellani, kun olin täällä, käsiteltiin vapaaehtoistoiminnassa tapahtuvaa selvittelyä näistä rikostaustoista, ja silloin meille kerrottiin valiokunnassa, että 20 000:sta 40 000:een selvitystä tulisi vuodessa tapahtumaan, mutta nyt olen ymmärtänyt, että ne selvitysmäärät ovat jääneet aivan murto-osiin siitä, mitä ennakolta arveltiin. Miksi näin, sitä en tiedä, mutta näiden lakialoitteiden käsittelyvaiheessa valiokunnassa varmaan on syytä jos ei muuta nyt ainakin kysyä, onko sillä puolella jotain tehtävissä, että saataisiin tarkemmin selville taustat ihmisiltä, jotka pyrkivät vapaaehtoistoimintaan — joka on kannatettavaa ja erinomaista, mutta sinne mukaan ei saa päästää ihmisiä, joilla on epäselvät tavoitteet ja väärät tavoitteet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mennään puhujalistaan.

18.40 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Nämä molemmat ehdotetut lakialoitteet ovat varsin perusteltuja, mutta näen tarpeelliseksi muuttaa lainsäädäntöä myös siten, että lyhyempiäkin jaksoja lasten parissa työskentelevien henkilöiden taustat tulisi tarkistaa, olivat he sitten vapaaehtoisia, harjoittelussa, toistuvilla vierailuilla tai työsuhteessa. Olemme kaikki varsin hyvin tietoisia siitä, miten päiväkodeissa ja kouluissa on jo toiminut esimerkiksi sotarikollinen monien muiden rikollisten lisäksi. Tämä tilanne on kestävä, ja siihen pitää puuttua välittömästi.

Sytyin myös tästä edustaja Risikon vanhuksia koskevasta ehdotuksesta. — Kiitos.

18.40 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustajakollegoilleni hyvistä lakialoitteista. Lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen edellyttää, ettemme laiminlyö toimenpiteitä, joilla niitä voidaan edistää. Näissä lakialoitteissa tähdätään nimenomaan turvallisuuden parantamiseen, mikä on meidän lainsäätäjien tehtävä. Tämä on myöskin rikoksia ennaltaehkäisevää toimintaa ja myös meidän lapsiemme suojelua. Tämän vuoksi on tärkeää, että tätä lainsäädäntöä tarkistetaan siten, että työnantajalle annetaan mahdollisuus tarkistaa rikostausta työsuhteen aikana ja myöskin hyvin lyhytkestoisissa työsuhteissa.

Vanhemmat ovat olleet tästä aiheesta ihan aiheesta huolissaan, ja nimenomaan kun mietitään tätä ajankohtaa, pätkätöiden aikakautta, tämä on hyvin pitkä rajausta tähän ajankohtaan nähden, ja se herättää aiheellisesti sen kysymyksen, mahdollistaako se rikostaustaisten työllistymisen alle kolmen kuukauden työpätkiin esim. sijaisuustilanteissa.

Tässä yhteydessä haluan myös tuoda esille sen seikan, minkä jo edustaja Essayah toi esille, että vapaaehtoistyössä, esimerkiksi liikunta- ja urheilujärjestöissä, toimii vuosittain yli puoli miljoonaa vapaaehtoista, joista suurin osa on tekemisissä nimenomaan lasten ja nuorten kanssa esimerkiksi urheiluseurojen valmentajina. Rikostaustan tarkistamisen edellytyksistä vapaaehtoistoiminnassa on säädetty, mutta se on vapaaehtoista, se ei ole pakollista, velvoittavaa. Totuus, minkä edustaja Kiurukin toi täällä esille, on se, että niitä pyy-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

detään harmittavan vähän vapaaehtoistoiminnassa. Pyyntöjen määrä on ollut kasvava, mutta se on todellakin vain murto-osa siitä, mitä niitä pitäisi pyytää.

Aikanaan kun eduskunnassa asiaa käsiteltiin, niin valiokunnat olivat erimielisiä tästä asiasta, pitäisikö tarkistamisen olla velvoittavaa vai ei. Lakivaliokunta tuolloin aikanaan omassa lausunnossaan edellytti, että tätä tilannetta seurataan tarkoin ja kokemusten perusteella arvioidaan, tulisiko tätä sääntelyä muuttaa. Viime aikoina esimerkiksi lapsiasiainvaltuutettu on nostanut tätä asiaa esille ja ollut sillä kannalla, että tämän tarkistamisen tulisi olla velvoittavaa nimenomaan myös vapaaehtoistoiminnan osalta. Olen myös itse sitä mieltä, että rikostaustan selvittämisen pitää olla automaatio ja arkipäivää myös vapaaehtoistoiminnassa. — Kiitos.

18.43 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edustajat Koulumies ja Laiho ovat tehneet tärkeät lakialoitteet. On mielestäni tärkeää, että tämä rikostaustan selvittäminen voidaan tehdä lasten parissa työskenteleville tulevaisuudessa sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa että toisaalta myöskin työsuhteen jatkuessa eikä vain siinä rekrytointivaiheessa. Tämä parantaa varmasti lasten turvallisuutta. Tässä mielessä todella toivon kyllä nyt tässä lähetekestelussa sitä, että nämä lakialoitteet etenisivät konkreettisesti lain pykäliksi asti. Eduskuntaahan ehkä joskus — ja koko suomalaista poliittista järjestelmää — syytetään vähän siitä, että täällä sellaiset asiat, joita kaikki kannattavat, eivät tunnu millään etenevän ja sitten taas eteenpäin menee vääjäämättä sellaisia asioita, joita oikein kukaan ei tunnu kannattavan. Tässä on nyt taatusti sellainen asia, jota varmasti kaikki kannattavat, sitä, että lasten turvallisuutta voidaan parantaa, ja todella kyllä toivon nyt, että tämä tuolla valiokuntakäsittelyssä etenee mietintöön ja täällä suuri sali pääsee sitten nämä lakimuutokset hyväksymään.

18.45 Veijo Niemi ps: Arvoisa puhemies! Aiemmassa työssäni poliisina olen useasti törmännyt tähän todella ikävään ilmiöön, ja nämä aloitteet ovat todella hyvät. Mutta näkisin, että olisi tarve hieman laajentaa tätä esimerkiksi tällaisiin kouluille tarjottaviin oheispalveluihin. Esimerkin kerrottua ymmärrätte hyvin, mistä on kyse.

Elikkä 12-vuotiaita lapsia oli luokallinen ollut luokkaretkellä linja-autolla, ja vanhemmat ottivat sitten minuun yhteyttä luokkaretken jälkeen siinä mielessä, että kyseinen kuljettaja oli useaan otteeseen lääppinyt ja taputellut nuoria tyttöjä, ehdotellut, että lähdetään tämän retken jälkeen hänen luokseen. Asiasta kirjattiin sitten rikosilmoitus, ja selvisi, että kyseinen linja-autonkuljettaja oli vasta pari kuukautta aikaisemmin vapautunut vankilasta törkeistä seksuaalirikoksista, jotka olivat kohdistuneet jopa 5-vuotiaisiin lapsiin. Elikkä tämä täytyisi ottaa huomioon, että myös näiltä oheispalvelun tarjoajilta otetaan rikostaustaselvitys.

18.46 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin erittäin hyvä lakialoite ja lisää osaltaan lasten turvallisuutta, kun työnantaja voi varmistaa, että työntekijöillä ei ole rikostaustaa, joka vaarantaa lasten turvallisuuden. Mutta tämän lain pitäisi koskea myös esimerkiksi kouluissa työharjoittelussa olevia. Meillä Tampereella on ilmennyt tapauksia, että turvapaikanhakijoita on sijoitettu kouluihin työharjoitteluun, vaikka heidän rikostaustansa ei ole saatu selvitettyä lähtömaasta. Olen kysynyt virkamiehiltä, miksi näin on ja ovatko he tietoisia siitä, että koska rikosrekisteriä ei ole voitu tarkastaa, niin vaarannetaan lasten turvallisuus. Minulle on vastattu, että olisi syrjintää olla päästämättä turvapaikanha-

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

kijoita esimerkiksi leikittämään tai muuten pelailemaan kouluikäisten lasten kanssa tässä työharjoittelussa. Toivoisin hartaasti, että tämä uusi laki estää myöskin tämäntyyppisen toiminnan kunnissa. Lasten turvallisuuden pitää aina mennä kaiken muun edelle, eikä mikään poliittinen ideologiakaan voi sitä vaarantaa.

18.47 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Päiväjärjestyksen kohdat 15 ja 16, molemmat lakialoitteet, ovat enemmän kuin hyviä. Kiitos lakialoitteiden esiin tuojille.

Lain tulee suojella lapsia ja nuoria ja heidän koskemattomuuttaan ja turvallisuuttaan kaikissa tapauksissa, myös silloin, kun on kysymys lyhyehköistä sijaisuuksista.

Tässä kollega Vallin otti hyvin esille asian, johon olin ajatellut myöskin tarttua. Elikkä tässä kohtaa on syytä ottaa esiin epäkohta, joka huolestuttaa perheitä, isiä ja äitejä ympäri Suomen. Jotkin tahot Suomessa ovat kuskanneet anonyymejä turvapaikanhakijoita kouluilla ja päiväkodeissa. Tämä on kuulemma kotouttamista nopeuttavaa toimintaa. Minä kysyn: mitä tekemistä on paperittomalla aikuisella miehellä päiväkodeissamme? Vanhemmilta lupaa kysymättä monikulttuurikiimaa levitetään kouluihin ja päiväkoteihin aikuisia turvapaikanhakijoita, jopa paperittomia, välineenä käyttäen.

Minun mielestäni meidän lastemme ja nuoremme turvallisuuden nimissä tällainen toiminta jos jokin olisi myös tässä näiden hienojen lakialoitteiden yhteydessä otettava huomioon ja kiellettävä, ehdottomasti, lailla.

18.49 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Olemme todella tärkeän asian äärelä, ja on hienoa, että keskustelemme nyt täällä salissa sekä lasten ja nuorten että myöskin, niin kuin kuulumme, vanhusten turvallisuudesta. Se on meidän yhteinen asiamme, että huolehdimme, että meidän lapset ja nuoret ja vanhukset ja muut, usein puolustuskyvyttömät, ovat turvassa ja että heitä varjellaan kaikelta pahalta.

On hienoa myös se, että hallitus on nyt ohjelmassaan sitoutunut siihen, että toteutamme seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa lähtökohtana on koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja että erityisesti lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten vähimmäisrangaistuksia korotetaan. Tämä on oikea linja.

Tässä keskustelussa nousi tärkeänä huomiona esiin myös se, että vapaaehtoisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustoja harmillisenkin vähän tarkistetaan. Jotkin urheiluseurat, seurakunnat, yhdistykset ja järjestöt tekevät sitä, mutta mielestäni nyt näiden lakialoitteiden yhteydessä on erittäin tärkeää huomioida myös tämä ja selvittää se, voisimmeko käytännössä jopa kaikilta vapaaehtoisesti lasten kanssa työskenteleviltä myöskin tarkistaa rikostaustat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt vielä lakialoitteen ensimmäiset allekirjoittajat Laiho ja Koulumies.

18.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvästä keskustelusta, ja niin kuin täällä on tullut ilmi, tahtotila on kaikilla varmasti yhtenäinen: tähän asiaan pitää saada muutosta. Ja kun täällä edellisessä puheenvuorossa tuotiin esille, että seksuaalirikosten kokonaisuudistus on tulossa käsittelyyn, niin toivoisin, että nämä lakialoitteet voisi ottaa esimerkiksi sen käsittelyn yhteydessä tarkasteluun.

Täällä nousi esille myöskin tämä vapaaehtoistyö. Tämä on tosi tärkeä asia. Käytännössä näitä otteita ei toimiteta, kun se ei ole tapa. Se on vain mahdollisuus, joten se ei ole noussut

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

sieltä merkittäväksi asiaksi, mikä on harmi, koska näitä vapaaehtoistöitä tekeviä on paljon, lähinnä vanhempia.

Koulukuljetukset on myöskin kohta, missä — niin kuin tuli esille täällä kuljetuksiin liittyen, oli bussinkuljettajasta kyse — yhtä lailla, koska siellä kuljetetaan yksinäisiä lapsia pitkiä matkoja, on tärkeätä, että myöskin kuljettajilta olisi se tarkastettu.

Sitten täällä nousi esille — edustaja Risikko ja Sari Essayah toivat esille — vanhusten kanssa työskentely, ja myöskin tämä on tärkeä kohta miettiä, millä tavalla me voimme suojella niitä puolustuskyvyttömiä vanhuksia ja myöskin vammaisia, jotka tarvitsevat edunvalvontaa, ettei heitä käytetä hyväksi.

Ja sitten haluaisin ottaa vielä kantaa tähän turvapaikanhakija-asiaan. Siitä, mitä perussuomalaiset nostivat esiin, olen tässä samaa mieltä, että tässä on menty liian pitkälle, että viedään turvapaikanhakijoita, joiden tilanne ja selvittelyt ovat vielä ihan kesken, päiväkoteihin ja kouluihin, ja nimenomaan tässä, että on kyse aikuisista ihmisistä, joita viedään sinne lasten ja nuorten keskuuteen, on vähän mennyt sekaisin tämä integroiminen siinä mielessä, että sitä lähentymistä eri ryhmien kanssa voidaan tehdä toisellakin tapaa kuin niin, että heti mennään alaikäisten kautta. Eli ensin lähinnä aikuisten välillä olisi järkevämpää aloittaa se lähestyminen. — Kiitoksia.

18.53 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Jotkut ovat kysyneet, eikö voisi vain ilman tämmöistä tarkempaa säätelyä toimia järkevästi ja ikään kuin pyytää näitä joitain työnhakijoita vapaaehtoisesti toimittamaan tämmöisen tiedon siitä, että ei ole syylistynyt vaikkapa justuinsa lasten hyväksikäyttöön, palkattaessa heitä vaikka sijaisiksi. Siis näinhän toimittiin joitain vuosia sitten: kun esimerkiksi päiväkotiin palkattiin sijaisia, niin pyydettiin heiltä lyhytaikaisessakin työsuhteessa tämmöistä todistusta. Se jouduttiin keskeyttämään, kun yksi työnhakijoista valitti apulaisoikeusasiamiehelle, että häneltä pyydetään tämmöistä todistusta ja hän ei halua sellaista toimittaa ja että se rikkoo hänen oikeuksiaan. Sitten apulaisoikeusasiamies joutui ottamaan kantaa lainsäädäntöön ja totesi tosiaan, että se on kiellettyä, että ei saa missään tapauksessa pyytää, ja siitä tuli nyt tämä lainsäädännön uudistustarve. Aikaisemmin toimittiin joustavasti oman harkinnan mukaan, mutta nyt siihen ei ole enää mahdollisuutta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2019 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta käytiin päiväjärjestyksen 15. asiakohdassa.]

Pöytäkirja PTK 27/2019 vp

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 6.9.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola